

NEVARNA IGRA Z AMERIŠKO DEMOKRACIJO

Berlin in Moskva predlagala nov "monakovski" mir

DIPLOMATIČNA OFENZIVA "MIROLJUBNIH" DEZEL PROTI ANGLIJI IN FRANCIJI. — ITALIJA ŽELI KONTROLO NAD BALKANOM. NEMCIJA V ZELO UGODNEM POLOŽAJU

Septembra je minilo leto dni, od kar sta Anglija in Francija žrtvovali čehoslovaško Hitlerju. Tedaj jima je izjavil, da je s tem konec njegovih teritorialnih ambicij v Evropi. Toda bilo je kmalu očito, da ni zadovoljen samo s Sudeti. Njegov apetit je nenasiten. Vao češko in slovaško je vzel pod svoje varstvo, dasi se ga Čehi branili in zdaj ga imajo tudi Slovaki preko grla in se upirajo.

Zmote angleške diplomacije

Anglija, ki v zgodovini slovi za preudarno deželo, ki je ni mogloče ukiniti, je po romanjih svojega državnika z marelom uvidela, da jo je Hitler potegnil in omešil. Enako naivno se je vjela v Hitlerjeve ponudbe za mir v Evropi. Francija, Anglija in Francija sta nato utaknili glavno v pesek in si dopovedovali, da jima Hitler ni nevaren; da ga ni vredno napasti, da bo a svojo taktiko pač že na kak način uničil samega sebe. Medtem se je oboroževal pred njunimi očmi in zgradil v nekaj letih jačji vojni aparat, kot pa ga je posedovala kajzerjeva Nemčija. Državniki v Parizu in Londonu, ki so mislili, da so z zmago leta 1918 zbili Nemčijo na tla za zmerom, so danes pred njo bolj v strahu kakor leta 1914.

Nezadostna opozicija

Ko jim je Hitler letos sporočil, da zahteva komencije na Poljskem, so se v Londonu in

Parizu domislili čehoslovaške. Kadar Hitler zahteva koncesije, hoče v resnici vse, ne samo privilegije. Tako sta se Anglija in Francija odločili štiti male dežele in povabile v njuno zvezo tudi Rusijo.

Ampak zavezništvo v tej igri niso bili odločni. Skušali so le prestrašiti Hitlerja. Morda bi jim to uspelo — ako bi sovjetska Rusija sklenila zvezo z njimi. Toda se je rajše pogodila s Hitlerjem. Ves načrt Anglije in Francije je s tem padel v vodo. Besedo, ki sta jo dali Poljski, sta vseeno izpolnili. V obrambo napadene dežele sta napovedale Nemčiji vojno, ki pa Poljski ni bila v nikakoli pomoč. V treh tednih je bila poražena.

Predlog Berlina in Moskve

Dne 29. septembra sta Nemčija in Rusija sporočili Angliji in Franciji, da je njuno nadaljevanje vojne nesmiselno, ker Poljske ni več. Naj to dejstvo priznata v interesu miru in sodelovanja v Evropi. Ako ne, se bosta Nemčija in Rusija posvetovali, kakšne korake je jima storiti, če bosta Anglija in Francija vztrajali v vojni.

Tako je Rusija, ki je lani ostro obsojala Chamberlainov "monakovski" mir, letos podprla drugega, ki je prav tako v interesu Hitlerjevih osvajanj.

Kdor pogleda na njemu velikost sedanje Nemčije z ono leta 1919, bo videl, da se je pod Hitlerjem silno napihnila in po-

(Nadaljevanje na 5. strani.)

ODPRTO PISMO NAPREJEVCEM V CLEVELANDU, DETROITU ITD.

Ko so se hrvatski komunisti v Pittsburghu spet odločili priti z intrigami med slovenskim delavstvom, so vzeli v svoje področje mal slovenski listič, svojim pristajšem po Ameriki pa naročili, da ga naj razširijo med Slovenci.

Rekli so, da je njihov novi slovenski list "nestrankarski", popolnoma "neodvisen" in ustanovljen edino za propagiranje sloge med delavstvom in za borbo proti fašizmu. Nazvali so ga za glasilo slovenskih antifašistov. "Osvobojeval" je primorske Slovence in se postavil za zaščitnika poštenja v ustanovah našega naroda.

Tisti, ki ste po mišljenju komunisti vsled vaše vere v Rusijo, ste se ga oklenili, še bolj pa oni, ki so "komunisti" edino iz sovražstva do "Proletarca" in našega socialističnega gibanja.

Ti slednji so poznali pravi namen "Napreja" do dna in agitrali zanj s strastjo, kakor pred leti za njegovo prednico "Delavsko Slovenijo", nadejajoč se, da je vsaka pomoč, ki jo morejo dati "Napreja", ob enem udarec "Proletarca".

Vam vsem je znano, da je bila pittsburska sugestija za združenje naprednih slovenskih listov, ali vsaj Proletarca z Naprejem, slepilo. Le najbolj naivni so se mu vjeli.

Znano vam je, da je pred leti vaše glavno glasilo "Radnički Glasnik" nazvalo v uredniškem članku komunističnega voditelja in urednika bivše "Delavske Slovenije" za agenta provokatorja. To so izjavili šele ko je storil delavskemu gibanju in slogi med slovenskim naprednim ljudstvom ogromno škodo, ne da bi dosegel cilj — razbiti JSZ in uničiti "Proletarca", četudi so v ta provokatorski namen potrošili tisoče dolarjev, ki so jim jih prispevali slovenski in hrvatski delavci.

Ali so sedanji voditelji in uredniki "Napreja" boljši kot

(Nadaljevanje na 4. strani.)

PRESOJANJE DOGODKOV DOMA IN PO SVETU

Propadle državne banke v Illinoisu dolgujejo vlagateljem še 128 milijonov dolarjev. Do bili bodo morda še kakih 23 milijonov dolarjev, ostalih \$105.000.000 pa je "izgubljenih". Oziroma so izgubljeni le za vlagatelje, kajti njihov denar, ki so ga zaupali bankam, se ni udril v zemljo, niti ni zgorel, nego si je našel pot v tuje žepe.

Kongresnik Dies pravi, da je na odgovornih mestih v službi zvezne vlade približno 2.850 komunistov. Zahteva, da se jih odslavi in se jih nadomesti z lokalnimi Američani. Nekateri načelniki oddelkov zvezne vlade so mu baje odslavili komunistov že obljubili. Administracija je ta afera jako neljuba.

Ameriška legija je sklenila svoje rajanje v Chicagu v štirih dneh. Cenijo, da so njeni člani in gostje pustili ob tej priliki v vetrovnem mestu od 12 do 15 milijonov dolarjev. Tudi škode so mnogo napravili, ampak v splošnem je bilizn v Chicagu na dobičku. Na konvenciji sami so odločili voditelji — takozvana mašina, ki je spravila skozi vse svoje resolucije in kandidate brez znatne opozicije.

Kovinarji, organizirani v American Federation of Labor metal trades union, so na svoji konferenci v Cincinnati zelo

kritizirali John L. Lewisa in CIO, češ, da edino Lewis s svojimi pomočniki onemogoča sloge med unijskim delavstvom in goji dualni unionizem. Kovinarji pravijo, da če bosta Roosevelt in Miss Perkins še apelirala za združenje unij, naj svoj klic naslovita samo Lewisa, ker le on je ovira enotnosti. Lewis bo na svoji konvenciji prihodnji teden v San Franciscu vrget la očiček na njihova ramena.

V Beograd je prišla stalna nemška trgovska komisija, ki hoče izposlovati čimvečji izvoz raznega blaga v Nemčijo. Jugoslovanske trgovske in industrijske skupine apelirajo na vlado, naj prodaja Nemčiji edino v zameno za tako blago, kakršnega Jugoslavija res rabí, in pa za dobro valuto, nikakor pa ne na kredit. Nemčija Jugoslaviji že zdaj dolguje za dostavljenega blaga mnogo milijonov dinarjev. Boljše je za kmete v Jugoslaviji, da porabijo svoje prideleke in živino sami, kot pa da bi jo dali Nemcem na upanje ali za ničvreden denar. Ampak Nemčija pritiska. Teško se ji je upirati.

Brezposelní v Illinoisu so prejeli meseca avgusta \$3.147.972 brezposelnostne zavarovalnine. Večsi delavci niso hoteli verjeti, da bo kdaj uvedena. Ako bi

(Nadaljevanje na 5. strani.)

59 KONVENCIJA A. F. OF L.

Ta ponedeljek je bila v Cincinnatiju otvorenja 59. konvencija Ameriške delavske federacije. Tajništvo pravi, da ima federacija zdaj 4.006.354 plačujočih članov, ali blizu 1.400.000 več kot lani in 1.566.299 več kot leta 1936, v času ločitve unij CIO od AFL.

Izguba za cerkev

Kardinal Mundelein v Chicagu, ki je umrl 2. oktobra, je bil eden najspodobnejših organizatorjev katoliške cerkve v tej deželi. Bržkone ima tudi v drugih deželah malo primer. Pod njim so se nekatera cerkvena premoženja v tej nadškofiji podesetorila. Zgradil je velike zavode v Mundeleinu blizu Waukegana in mnogo drugih. Znal je dobiti prispevke med navadnimi verniki in med bogataši vseh ver. Noben ameriški kardinal ni pošiljal vatikanu toliko denarja kakor on. Prišel je v Chicago iz New Yorka, od kjer se je priselil sem z njegovo pomočjo tudi slovenski frančiškan Kazimir Zakrajšek. Unijski voditelji irskega rodu so pokojnega kardinala hvalili za velikega prijatelja unij.

Hrvatski socialisti o sporazumu Hrvatske z Beogradom

"Delavska Politika" piše:

V Zagrebu se je vršil sestanek pristajev Socialistične stranke, na katerem se je razpravljalo o sporazumu. Poročala sta ss. Beker in Pfeifer. Sprejeta je bila resolucija, v kateri je rečeno, da socialisti pozdravljajo sporazum, s katerim je, kakor upajo, zaključen dolgotrajni boj med Hrvati in Srbi. Pozdravljajo tudi razpust ustanov diktature in pričakujejo demokratizacijo javnega življenja ter povrnitev političnih svobodščin, pravico odločanja delavcev v socialnih ustanovah in strogo izvajanje delavske zaščitne zakonodaje. Obenem je sklenila konferenca sklica nje banovinske konference in vzpostavitev organizacij socialistične stranke na Hrvatskem. Od banovinske konference izvoljeni predstavniki socialističnega gibanja pa naj potem stopijo v zvezo z vsemi naprednimi strankarsko-političnimi skupinami v svrhu sodelovanja v novem razdobju političnega življenja.

"Zmerno življenje"

V Italiji morajo biti v Trstu zaprti vsi javni lokali (gostilne, kavarnе, gledišča) že ob 11. zvečer, v nekaterih drugih velikih italijanskih mestih pa v izjemnih slučajih ob 12. zvečer.

KOMUNISTI, NACIJSKI BUND IN DRUGI AGENTI TUJIH REŽIMOV OPORA SOVRAŽNIKOV DELAVSTVA

ZAHTEVE ZA SPREJEM ZAKONOV PROTI "NEAMERIŠKIM" ORGANIZACIJAM PRETE VSEMU DELAVSKEMU GIBANJU. — KUHN IN BROWDER V DIESOVH ZAPISKIH

Earl Browder s svojimi komunisti in Fritz Kuhn s svojim nacijskim bundom sta storila ameriški reakciji in profesionalnim patriotom veliko uslugo. Njuno zanikanje pred kongresno komisijo ju ni rešilo pred odkritjem že prej znane resnice, da sta njuni gibanji orodje tujih vlad.

Priznanje od zunaj

Kajti to resnico so priznali že posebno nedavni dogodki v Evropi. Fritz Kuhn je organiziral v Zed. državah nacijsko gibanje s podporo nemške vlade za propagando v korist Hitlerjeve politike. Gojil je antisemitizem in bruhal ogenj in zveplo na "židovski komunizem". V vseh prejšnjih zaslíšavanjih je trdil, da ima njegov pokret z Nemčijo samo toliko skupnega, da sta oba smrtno sovražna komunizmu, vrh tega pa je Bund tudi za obrambo amerikanizma.

Browderjeva stranka je napadala Fritz Kuhn, njegovega bossa Hitlerja in Nemčijo. V zaslíšavanjih pred 24. avgustom je Browder prisegel, da je njegova stranka za demokratizacijo in v borbi proti fašistični nevarnosti, ne pa proti "ameriškim ustanovam".

Po 24. avgustu je Hitler svoje mnenje o komunizmu temeljito spremenil in Stalin je aparatu svoje kominterne naročil, da nova linija določa komunistom pisati prijateljsko o Nemčiji in njenemu firerju.

Browder se prvi okrenil

Prej nego Kuhn se je obrnil v tok novih navodil Earl Browder. Liberalci in drugi obojevalci njegovega gibanja so brez truda uganili, da je to storil, ker je zvest agent tuje vnanje politike, ki se ne ravna v mejah idealizma, nego oportunitizma. Kuhn pa je bil razorožen popolnoma.

Nadaljna odkritja

Vratolomna sprememba sovjetske diplomacije je obrnila pozornost ameriške javnosti še bolj na zaslíšavanja pred Diesovo komisijo, kjer so bivši ko-

Korporacije v akciji

V teh razodetjih, o katerih bi bili ameriški liberalci lahko že prej poučeni, ako ne bi bili naivni, so interesirane tudi a-

(Nadaljevanje na 5. strani.)

KONEC KOMUNISTIČNE STRANKE V ANGLIJI IN FRANCIJI

Kmalu ko je Anglija napovedala vojno Nemčiji, je razpustila komunistično stranko. Bila je šibka, politično brez vpliva, odrinjena od delavske stranke, zato njen konec ni povzročil v javnosti nikakega vznemirjenja.

Cisto drugačna je bila stvar v Franciji. Njena komunistična stranka je bila zna največjih v državi. Imela je domove, tiskarne, dnevnike in razne druge ustanove, ki so jih po prejšnji svetovni vojni vzeli komunisti socialistom, nekaj pa so zgradili svojih. V industrialnih centrih je imela postojanke, v katerih je bilo tisoče članov. Mnoge unije, so bile pod komunističnim vodstvom.

Te stranke ni več. Vlada jo je razpustila in zasegla njeno imovino. In čudno, mnogim komunistom je bilo to kar všeč, kajti umakniti iz stranke se ni so hoteli, opravičevati pakt med Hitlerjem in Stalinom jih pa tudi ni mikalo.

Vsaka komunistična stranka na svetu je v bistvu agent sovjetske vnanje politike. V Franciji bi morala v tem položaju postati komunistična stranka "peta kolona" v korist Hitlerja. Toda nacizem ni njen ideal. Marsikak vodilni francoski komunist je izjavil, da bo neglede na pakt ostal zvest francoski

republikli in njenim idealom.

Ampak stranka v celoti je morala početi isto, kar počne Browderjeva-Posterjeva v Zed. državah. Kakor v drugih demokratičnih deželah, so se smeli komunisti v Franciji svobodno gibanje. Zdaj je njihovo gibanje proglašeno za nezakonito. Morda je Rusija v sporazumu s Hitlerjem veliko pridobila, ampak komunistom v Franciji je prinesla razočaranje in propast njihove stranke.

Konvenciji dveh tekmujočih si unijskih skupin

Ta teden se vrši v Cincinnatiju v Ohiju konvencija Ameriške delavske federacije. Eksekutiva pravi, da ima AFL zdaj več članov nego predno so se unije CIO ločile od nje. Njeno poročilo je optimistično vzlic kritičnemu položaju te dežele.

Unije CIO so si določile za sedež svojega zbora San Francisco. Tudi one se ponašajo z napredkom v članstvu in v uveljavljanjih svojih pogojev.

Obe skupini sta v bojevnem razpoloženju. Vsi naporí za pobotanje med njima so se izjalovili. Zvezna administracija, ki se je resnično prizadevala pomagati unijam, je po svojih vna-

njih zaupnikih sporočila vodstvu CIO in AFL, da trati čas v škodo delavstvu in v korist reakciji, ki bo udarila, kadar se prikoplje do moči, najprvo po organiziranemu delavstvu. Fašizem v Evropi, nemškoruski pakt, zapletljavi v vojni, vprašanje ameriške nevtralnosti, napadi na socialno zavarovanje, Wagnerjev delavski zakon, postave za oviranje unij v posameznih državah — to in še mnogo drugega je na dnevnem redu konvencij ameriških unij. Za borbo, ki je nastala v A. F. of L., so bili vzroki. CIO je dosegel svoj temeljni cilj. Uveljavil je industrialni unionizem

in vodstvo AFL to ve. Zdaj je čas, da bi to dejstvo oboji priznali, strnili svoje moči in jih uposlili proti reakciji, ki je obojim enako nevarna. Povsod, kjer se je lani in letos dokopala do moči, je to pokazala.

V namenih in ciljih AFL in CIO ni posebnih razlik. Obi skupini sta za ohranitev socialnih zakonov in za njihovo izboljšanje, za organiziranje delavstva v vseh obratih, za odpravo brezposelnosti in za — solidarnost. Obe skupini sta proti diktaturam. Razlika je le, da AFL imenuje v isti sapi s fašističnimi tudi boljševisko v Rusiji, dočim jo CIO na ljubo

komunistom le posredno obsoja. Nobena ni za zgraditev delavske politične stranke.

Kaj ju torej še razdvaja? Samoljubje gotovih vodij? Nekeje, največ pa pomanjkanje smisla za solidarnost, v kateri bi bilo mogoče ameriško delavstvo res organizirati v unije. Zastopniki obeh skupin časih Zavedajo se, da je tudi ta dežela v nevarnosti vojne. Vedno, da je fašizem v ofenzivi ne le v Evropi nego s pomočjo svojih močno organiziranih skupin tudi v tej deželi. Le solidarno delavstvo bo v stanju zajeziti to nevarnost.

Oglasi v Ameriškem družinskem koledarju

Te tedne obiskujejo razne firme, obrtnike in profesionalce nabiralcí oglosov v šestindvajseti letnik Ameriškega družinskega koledarja.

Oglasi so mu potrebni, kajti brez te podpore bi koledarja ne mogli izdati za ceno 75c izvod. Nihče ne zanika, da je to knjiga, ki zasluži, da jo ohranimo. Priznanje ima tu in v starem kraju. V nji so zakladi iz zgodovine ameriških Slovencev, ki bi bili drugače izgubljeni. Tako so ohranjeni s skupnim trudom naših literarnih delavcev, organizacij in posameznikov, ki ga razpečavajo, in oglaševalcev. Marsikdo se mogoče izgovarja, da mu oglas v koledarju nič ne koristi. Po našem mnenju je v čast vsakemu, ki oglašja v tej knjigi, kajti s tem koristi ne le sebi, temveč tudi pomaga k vzdrževanju knjige, ki je v ponos ameriških Slovencev.

Kdor le more, naj pomaga koledarju z oglasom. Ako vas za oglašanje vašega podjetja v koledarju ni še nihče vprašal, pišite upravništvu po podatke. Cene oglosov so zmerne.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Zbirna, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE
NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75,
za četrt leta \$1.00.
Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka
popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workers' Publishing Co.,
Inc. Established 1906.

Editor: Frank Zaitz.
Business Manager: Charles Pogorelec.
Asst. Editor and Asst. Business Manager: Joseph Drasler.

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries: One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Ave.

CHICAGO, ILL.

Telephone: ROCKWELL 2864.

Nacizem in komunizem

Adolf Hitler je propagiral za glavni svoj evangelij neizprosen boj proti marksizmu. Proti komunizem je iztresal toliko neukročenega sovraštva, da so bili boji med naciji in komunisti na ulicah nemških mest do padca republike nekaj vsakdanjega. Na vsakem svojem shodu je Hitler rotnel proti Rusiji, židom in demokraciji.

Dasi so se komunisti in naciji spopadali do krvi, so v parlamentu oboji tolkli po socialistih in demokratični republiki ter ji skupno izpodkopavali tla. Taktika komunistov je takrat doletela, da čimveč zmede, boljši so izgledi za komunistično zmago. V svoji nameri so se ukanili, kajti namesto sebi so pomagali Hitlerju v sedlo — tistemu Hitlerju, ki je pretel in vsakem svojem shodu, da čim zmaga, se bodo glave rdečkarjev kotile po pesku.

Pretrejo je izvršil. Nešteto socialistov je poginilo pod njim že takoj prve tedne nacističnega režima. Drugi tisoči so bili uničeni v koncentracijskih kempah. Slična usoda je zadela komuniste.

Po zmagi je Hitler iztrel iz Nemčije vso socialistično literaturo in zatrl civilne svobodščine v vsaki obliki do zadnje pike. V svojih govorih, v proglasih in v parlamentu je oznanjal naprej in naprej, da je njegova temeljna borba namenjena prej ko slej barbarskemu komunizmu, kajti čimbolj ga oslabi, večja bo moč in slava tretjega rajha. V tej sveti vojni je ustanovil protikomunistično zvezo, o kateri so v Rimu in v Tokiu pojasnjevali, da ni naperjena sicer proti Rusiji, nego le zoper kominternu. Kakor da ne bi bile oboje eno in isto.

Kominternu je po tragičnih skušnjah v Nemčiji opustila taktiko borbe proti socialističnim strankam in unijam in za svojo novo taktiko določila boj "za demokracijo in PROTI fašizmu".

V boljševiškem časopisu je bil Hitler smešen in ljudstvo sovjetske Unije pa pripravljano na spopad s tem "krutim diktatorjem", ki je smrtni sovražnik komunizma in Rusije. Komunistične stranke v Evropi in drugje so organizirale "ljudske fronte" v obrambo demokracije in za odločen nastop proti hitlerizmu.

Svetovna javnost je bila uverjena, da je pomirjenje med komunizmom in nacizmom nemogoče in neizvedljivo. Le mnogi socialisti so opozarjali na tako možnost. Kajti komunizma in nacizma NI, so rekli oni. Tu sta le dva diktatorja, ki se v interesu njihovih držav ali v skupne osvojevalne namene, ali v namenu razbiti kako tekmujoče velesilo, čisto lahko zedinita in skleneta zvezo, neglede na njune prejšnje proglase, v katerih sta prisegala uničiti drug drugega.

Vse, kar je komunistično časopisje pisalo proti hitlerizmu, je bilo prevara. Goljufali so samega sebe in one, med katerimi so zbrali pod masko borbe proti fašizmu ogromne vsote.

En sam človek v Rusiji je odločil, da je za njegovo državo boljše, ako pomaga Hitlerju, kakor pa da bi ga skušal uničiti z vojno.

Enako je v Nemčiji Hitler radevolje zavrgel svojo sveto vojno proti "komunizmu" in radevolje poslal v Moskvo svoje poslanca, da sklenejo prijateljstvo z režimom, katerega so do letošnje pomladi oglašali za najbolj tolovaškega in barbarškega, kar jih pozna svetovna zgodovina.

Oboja sta se vprašala, kako čimveč pridobiti za njune dežele, neglede na njune idejne razlike, če jih je še kaj med njima. Tako je Rusija veliko pridobila in Nemčija se je znatno povečala. Odločila sta se za odkrit imperializem, "idealizem" pa položila v arhiv.

Bolečine Vatikana

Poraženje in razdelitev Poljske je bil udarec tudi za sveto stolico. Papež Pij XI. je zagotovil katoliške Poljake, da jih Bog ne zapusti.

Katoliška cerkev na Poljskem je bila vladajoča cerkev. Bila je bogata in skrajno reakcionarna, kakor v Španiji. Taka kot je, bo odpravljena v nemškem in ruskem delu poražene republike. Hitler ji bo vzel kolikor največ mogoče bogastva, pod Rusijo pa bo ob vse.

Prejšnji papež, in sedanji papež, sta se Hitlerju ponujala za zaveznika v njegovi vojni proti komunizmu. Pomagala sta uničiti svobodno avstrijsko republiko in udinjala ves njun aparat Mussolinijevi diplomaciji. A rezultat za cerkev je nič. Diplomatično je Vatikan zdaj na najnižji točki v svoji zgodovini. Moralno se je diskreditiral vsled svojega ljubimkanja s fašizmom z aktivno pomočjo, ki mu jo je dal v Avstriji, Abesiniji, Španiji in kjerkoli je mogel. Politično se je s svojimi strankami ponekod kar osmešil, na primer na Slovaškem. Njegove intrige, s katerimi je pomagal razbiti češkoslovaško republiko, še tudi niso pozabljene. Papež se nadeja zaščite za svojo cerkev v "brezbožnih" deželah samo še od Mussolinija. Za vsako uslugo pa mu bo moral povrtni petero uslug. Druženje Vatikana s fašizmom je bilo za cerkev pogubna politika.

Tisti, ki je pristopil večerj v unijo, danes pa hoče že rezultate, misli, da je samo še njega manjkalo v organizaciji.

POLJSKA SPET "ZA ZMEROM" RAZDELJENA

Hitlerjeva armada ni udrla na Poljsko zaman. Ni hče izmed sosedov ji ni prišel na pomoč. Anglija in Francija pa sta bili predaleč. Ko jo je Hitlerjeva armada pregazila, kakor priča gornja slika, je v smislu takrat še tajne pogodbe med Hitlerjem in Stalinom udrla

v njo tudi sovjetska armada. Hitler in Stalin sta Poljsko prežagala in jo vcela vsaki svoj kos, Angliji in Franciji pa sporečila, da bi bilo nadaljevanje njune vojne v obrambo Poljske brez smisla, ker Poljske ni več in je za zmerom izbrisana.

AMERIŠKI KOMUNISTI PRED DVAJSETIMI LETI IN DANES

Piše FRANK ZAITZ

(Nadaljevanje)

Govorniki večine na Ruthenbergovi-Frainovi konvenciji v "Smolny institutu" so rekli, da je na Reedovi konvenciji izmed 75 delegatov komaj kakih 15 takih, ki se jih lahko smatra za komuniste.

Ako se hoče Reedova konvencija združiti s to, naj pridejo njeni člani pred poverljivi odbor te konvencije, ki jih bo do dobra izprašal, in tisti, ki jih bo odobril, bodo potem predlagani za člane "edino prave komunistične konvencije".

To stališče je večina odobrila in ga sporočila Reedovi konvenciji. Njej se je zdel pogoj prepreževalen in ga je odklonila. Le sedem delegatov je bilo proti in ti so se nato preselili v "Smolny institut".

Ustanovila je svojo komunistično stranko, katero je po nekaj mesecih Ruthenbergova kom. stranka na pritisk kominterne morala sprejeti. Johna Reeda so imeli v Moskvi jako v čislju. Tam je tudi umrl. Njegov pepel je v žari v Kremu. Ko je umrl tajnik komunistične stranke Chas. Ruthenberg, so poslali tja tudi njegovo žaro s pepelom in jo postavili tik Reedove.

Zaradi poraza je bila michiganska skupina zelo nezadovoljna. Z Reedovimi Američani in intelektualci bi dobila ojačanje, toda voditelji večine so odločno poudarjali, da John Reed ni "pravi revolucionar" in zato z njim nočejo nikake skupnosti.

Napori michiganskih in drugih tu rojenih delegatov, da bi dali tej konvenciji ameriški značaj, so se izjalovili. Ostala je "foreignerska", pod vodstvom ruske federacije in židov do konca. V sestavljanju platforme so se mnogo prerekali. Vsakdo je hotel popraviti kak stavek v čimbolj revolucionarno besedilo. Za urednika strankinega glasila je bil izvoljen Louis C. Fraina, za tajnika pa Chas. E. Ruthenberg iz Clevelanda, ki se je na tej konvenciji debat malo udeleževal. V nov eksekutivno je bilo izvoljenih 15 članov, velika večina njih iz ruske skupine, ki si je hotela ohraniti kontrolo nad stranko.

Konvencija je sklenila, da se bo komunistična stranka udeleževala tudi volilnih bojev, toda ne zato ker so volitve važne, pač pa, da bo delavstvo učila, da z glasovnico ne bo ničesar doseglo, pač pa edino z revolucionarno akcijo. V platformo so sprejeli določbo, da komunisti, ki bodo izvoljeni v zakonodaje, pod nobenim pogojem ne smejo delovati za socialne reforme, kajti te so "buržvazna čednost", podpora kapitalizmu, ker mu podaljšujejo življenje, in pa varanje delavstva.

Danes — po 20 letih so komunisti za "sakajake socialne reforme in v volilnih bojih pa podpirajo kandidate demokratične stranke, ki prav gotovo ni

za socialno revolucijo, pač pa za ohranitev kapitalističnega sistema. Točka, kakršno je imela komunistična stranka prva leta, se je v originalu glasila sledeče:

"If the Communist Party secures parliamentary representatives, they shall not introduce or support reform measures."

V svoji platformi je takrat izjavljala, da komunistična stranka ne pozna nikakih kompromisov, ker je samo in edino za revolucionarno akcijo. Za nerevolucionarne stranke, s katerimi se komunisti ne smejo družiti, so bile v platformi našteje socialistična stranka, Labor Party, Non-Partisan League, Peoples Council itd.

Pred par leti pa so začeli propagirati "ljudske fronte" — to je, združenje z vsemi, "ki so za demokracijo in proti fašizmu".

Avgusta to leto so svoje stališče z ozirom na fronto proti fašizmu morali spet spremeniti zaradi pakta med Nemčijo in Rusijo.

Ko so debatirali, kakšnih metod se naj poslužujejo, da vzgoje maso za revolucijo in se polaste vlade, so priznali za glavno sredstvo masne stavke. Komunistična stranka naj jih neti in izrabi ne za izboljšanje življenjskih razmer delavstva, kajti to bi bila samo socialna reforma, ampak za večanje kasa, v katerem se bi polastila moči.

Willi Schlamm, avtor tega članka, je sloviti nemški social-demokratski novinar in teoretik, ki je zdaj eden glavnih sodnikov nemškega novinarskega tiskovnika "Die Neue Volkszeitung" in angleškega "New Leader". On je avtor knjige "Diktatura laži", ki je imela v tistih krajih Evrope, kjer je bilo ljudem do te vojne še dovoljeno čitati, veliko cirkulacijo. Že pred dobrim letom je napisal dalekovidni Schlamm tudi tole:

Pretekla leta najpretrjesljivejših izkušenj so nas podučila, da je treba socialistični cilj na novo fundirati. Saj smo doživeli: da "človek" ni niti dober, niti razumen, niti vselej po interezih usmerjen, temveč da je v mnogo večji meri top, da se da gnesti in da si ne zna pomagati: da "zgodovina" ni smiselna, da se niti ne razvija po nekih železnih zakonih, da tudi imanentno ne napreduje v smeri dobrega konca, temveč da jo more nasilje gnesti kakor človeka; izkusili smo, da "ljudstvo" samo po sebi ne ustvarja svobode, da samo po sebi ne izpolnjuje "zgodovinskega poslanstva", temveč da se da ljudstvo razbiti, razdrobiti in izpriditi.

Nemilne, gibalne in stvarjalne so ideje: svoboda, spoštovanje resničnih vrednot, odgovornost in samoovladnost človeka. Te ideje najdejo

Spomnili so se tudi na črnce in sklenili, da je naloga komunistične stranke iti med nje in jih pridobivati za revolucionarno delo in preobrat. Naj pri tej priliki omenim, da na Ruthenbergovi konvenciji ni bilo nobenega črnca, niti ne na Reedovi, bili pa so na konvenciji socialistične stranke.

Program in manifest, katerega je proglasila prva konvencija komunistične stranke za nezmotljiv revolucionarni evangelij, temelječ na naukih Marxa in Lenina, so sestavili Max Cohen, N. I. Hourwich, Louis C. Fraina, Jay Lovestone, A. Bittelman, A. Stokletsky in D. Elbaum. S časoma so večinoma vsi ti postali nasprotniki ali pa celo sovražniki stranke kateri so dali program.

(Dalje prihodnjic.)

Državniki ne poznajo idealizma

Tako trdi "Hrvatski dnevnik" v Zagrebu v komentiranju sedanjih dogodkov, ki piše med drugim:

"Sedanj spopad jasno kaže, kako napačno so sodili oni, ki so zastopali misel ideoloških front. Takrat se je trdilo, da se bodo bojevale demokratske države skupno s sovjetsko Rusijo, katero so shikali kot zemljo, ki je naklonjena demokraciji, medtem pa smo videli, da temu ni tako. Sovj. Rusija je sklenila dogovor o nenapadanju z Nemčijo, kakršnega je imela že poprej z Italijo, kar Italija danes poudarja s posebnim ponosom. Države se v zunanji politiki ne opredeljujejo po kakih vladajočih ideoloških načelih, nego po svojih običajnih interesih..."

vedno znova izraza v močnih, sebi zvestih ljudeh. Med temi ljudmi so bili in bodo: delavci, kmetje, intelektualci, žene, meščani. Ne odloča poklicna ali razredna pripadnost; temveč odloča moralna neupogljivost, pogum človeka. Lakota in pomanjkanje sta nesramen zločin, ki ga je kriv gospodski klub, ki vlada nad človeško družbo, toda motor za bodoči smiselni razvoj se nista.

Laž je, da je delavsko vprašanje samo "vprašanje želodca". Nad to lažjo se je v zadnjih letih spodtaknil socializem nekaterih dežel. Kajti delavci — čast jim! — nikakor niso bili pripravljeni iti na barikade za betvico socialne politike. Noben človek ni pripravljen za to. Samo nadosebna človečanska ideja ima tisto dementarno duhovno moč, da razvname človeka, da gre v boj, ne da bi mislil na svojo osebo.

Jaz sem postal socialist kakor vsak socialistični delavec — ne radi plačilnega odtegljaja, temveč iz najvišjih, najmoralnejših nagibov, iz katerih žrtvuje človek tudi zadnji dinar pa tudi življenje: za uveljavljanje človeškega dostojanstva, za pridobitev poteptane svobode.

PISMO IZ CLEVELANDA

Piše IVAN JONTEZ

Cleveland ni največje niti najlepše mesto v Ameriki, revščine mu ne manjka in marsikje imajo prijaznejšo klimo kot pri nas. Vzlic temu pa smo veseli in včas tudi malce ponosni, da živimo v Clevelandu. Vzrok je izredno močni duh demokratičnosti, ki ga preveva. Narodnostna in plemenska tožarica se je pri nas tako udomačila, da gledamo nanjo kot na nekaj popolnoma vsakdanjega in da je prav majhna možnost, da bi se v Clevelandu razpasel strupeni coughlinizem ali fašizem sploh. Sicer se tudi pri nas najdejo ljudje, ki so ga pripravljeno pospeševati, ako pričakujejo od tega osebnih koristi, toda njihovi vzgledi ne vlečejo toliko, da bi bilo vredno omembe. Njihove overture vzbujajo večkrat smeh kot jezo, kar je jako zdravo za demokracijo. (Slovenec je začel zabavati v tem pogledu bivši mestni odbornik Kennick, ki pravi, da strašansko potrebujemo Coughlina in pa — kajpak — njega: führerja in firerčka... Manjka mu samo ljudi, ki bi se strinjali z njim...)

Na kratko povedano je Cleveland jako demokratično mesto, kjer se človeku ni treba bati, da bi ga linčali zaradi njegove narodnosti, polti, političnih nazorov ali verskega prepričanja (čeprav nekateri naši klerikalni velmože včasih kažejo čudovito keprnenje po polaganju vrvi okrog vratov vseh tistih rojakov, ki lahko izhajajo brez njihove muzike in jo vsled tega odklanjajo). Tudi komunisti se ne morejo pritoževati nad Clevelandom. Ko je bilo zadnjič naznanjeno, da bo Browder govoril v našem Public Hallu ter "pojasnil" in "razložil" Stalinovo "novo linijo", so se oglasili nekateri ljudje z zahtevo, da se mu shod prepove. Toda župan, republikanec Burton, se je odločno postavil na stališče, da se tiče svoboda govora in zborovanja tudi komunistov, dokler se obnašajo kot se spodobi. In Browder je govoril v Public Hallu.

Da smo v Clevelandu v tem pogledu dokaj srečni, potrjuje tudi Ameriška unija za civilne svobodščine (American Civil Liberties union), ki pravi, da je Cleveland eno izmed treh ameriških velikih mest, kjer se svoboda govora, tiska in zborovanja najbolj spoštuje (ostali mesti sta New York in St. Louis). Upajmo, da v tem pogledu ne bomo nikdar nazadovali, temveč le napredovali, z ostalo Ameriko vred.

"Enakopravnost" z dne 23. septembra ima uredniški članek, v katerem svari naše ljudi, naj ne nasedajo "propagandi evropskih despotov", ker bi jim utegnili škodovati. Vsebinska članka bi se lahko stisnila v en stavek: "Manj ko boste imeli opravka s komunisti, bolje bo za vas!"

Citizens liga je tik pred mestnimi primarnimi volitvami javno izjavila, da je slovenski koncilman Ant. Vehovec "sramota za Cleveland", vsled česar ga je treba poraziti. Kaže, da nima ta liga nobenega smisla za humor in da nam ne privošči, da bi nas kdo zabaval na mestne stroške...

Cleveland mrgoli "new-deal-skih kandidatov", ki prisegajo zvestobo predsedniku Rooseveltu in njegovemu New Dealu. Po volitvah bo položaj spet normalen in Roosevelt varen...

"Ameriška Demovina" je minuli teden napovedala, da bo sta 3. oktobra v 23. vardi nominirana dva demokrata. "Kdo, vam bomo pa povedali 4. oktobra", zaključuje to bistro napoved. Dan po volitvah to lahko stori vsak bebec...

Pravijo, da se je v Samostojni Zarji naselil razdor in da se njene vrste krhajo. "Eno operno predstavo nam bo morda še dala," je menil moj informant ter ponovil: "morda, kajti lahko se zgodi, da se skuja in nas prikrajšajo še za poslovlno opero."

Charles C. Bolka, mlad Slovenec, ki se je postavil v zvezni mornariški letalski službi kot izvrsten letalec, je sporočil svojemu prijatelju Josephu F. Durnu (Jožetu, seveda), da bo šel z Byrdovo odpravo ali ekspedicijo na Južni tečaj, kot glavni pomočnik admirala Byrda. To je nov dokaz, da Slovenci res nismo "takole od muh". Meni je le žal, da se ne morem tudi jaz kvalificirati za tako odpravo v tečajne pokrajine, katerih tišina in mir morata biti v teh bobnečih časih nekaj čudovito prijetnega...

Citatelj "Proletarca", ki ne citajo vedno njegove angleške strani, so zadnje tedne prezrlji nekaj jako dobrega: članek "Something About the Artists", v katerem je urednik te strani, Joseph Drasler vedel nekaj slavnih mož preteklosti z njihovih visokih postavkov ter jih postavil pod drobnogled. Na ta način je Drasler hotel predvsem dognati, koliko so bili ti možje vredni kot ljudje (da so bili veliki umetniki, je bilo že itak neštetokrat povedano); ali so imeli kaj čuta za socialno pravičnost in ali so porabljali svoje zmogljivost in prid trpetih ljudskih množic. Dva, namreč Shakespeare in Raphael, prvi smatran za največjega dramatika in drugi za največjega slikarja, izgledata pod tem drobnogledom veliko manjša kot se vidita večini ljudi: oba sta bila ljubljena bogataškega sloja, oba sta mu služila in oba sta imela slepe oči, gluha ušesa in neme usta za potrebe in težnje ljudskih množic. Nasprotno sta pa škotski pesnik Robert Burns in francoski romanopisec Victor Hugo posvetila vse svoje zmogljivosti in energije boju proti krivici, ki tlačil ljudske množice, in za socialno pravičnost. To ju dvigne visoko nad umetnike Shakespearovca in Raphaelovca kova, ki so videti poleg njih pravi pravcati palčki.

Citateljem, ki so Draslerjev članek prezrli, priporočam, da si pošejejo "Proletarca" od 20. in 27. septembra. Jožetu pa čestitam k dobremu delu! Želim tudi, da bi ob priliki postavil pod svoj drobnogled nadaljne velike osebnosti preteklosti in sedanjosti.

Za nove naročnike v Clevelandu

Cleveland, O.—August Kužnik, ki je bil pred leti zelo znan v društvenem življenju, posebno v SSPZ, v kateri je bil glavni predsednik, dalje v raznih drugih društvih in klubih, se je odločil poskusiti dobiti čimveč novih naročnikov Proletarca. Bil je že tudi član kluba št. 27 JSZ, a slabe gospodarske razmere in leta so ga prisilile, da je moral marsikaj izmed svojih prejšnjih aktivnosti ter članarin opustiti.

Pocblajšen je nabirati tudi oglase v Ameriški družinski kolegator. V tej nalogi sodelujeta skupno z J. Krebljem.

Tole mi ne gre v glavo?

Zakaj se tisti radikali, ki se za Rusijo v tej deželi najbolj navdušujejo, tako silno boje, da jim bi bilo kdaj treba živeti v nji?

PREKO ATLANTIKA PO 31. LETIH

FRANK ZAITZ

(Nadaljevanje.)

Beograd ima pestro zgodovino. O bojih zanj smo še kot otroci radi čitali mične povesti, ki jih je izdajal knjigarar Turk v Ljubljani. Ker je to mesto že oddavna ena najzgodnejših prometnih točk med Dunajem, Budimpešto in Carigradom, so se borili zanj mnogi vladarji. Do leta 1073 so vladali kraj, ki se danes imenuje Beograd, Grki. Njim ga je vzel ogrski kralj Solomon, potem pa so zagospodarili nad njim ponovno Grki, nato Bolgari, in potem po redu Srbi, čete iz Bosne, leta 1522 ga je osvojil Sultan Soliman II., leta 1688 ga je vzel poveljnik Bavarec Maksimilijan, dve leti pozneje pa so ga spet okupirali Turki. Leta 1717 ga jim je vzel princ Evgen Savojski, 21 let pozneje pa je spet prišel pod sultanovo vladavino, ki je ostala gospodarica Beograda do leta 1862, ko ga je morala prepustiti Srbom. Poleg teh se je vršilo za gospodstvo nad tem krajem mnogo drugih bitk, v katerih napadalci niso bili zmagoviti. Pesem, da "pred gradom teče rdeča kri, ki b' gnala mlinske kamne tri" po svoje pove, kako siloviti so bili boji za vladanje nad mestom, kjer se Sava izteka v Donavo.

Od leta 1862 do 29. julija 1914 je imel Beograd najmirnejšo dobo v svoji zgodovini. Srbija je bila sicer večkrat udeležena v raznih vojnah, toda Beograd sam ni bil več torišče bitk kakor skozi stoletja v prošlosti. Tudi ko so leta 1903 udarili oficirji kralja Aleksandra Obrenovića v njegovo palačo in vrgli na pločnik njega in kraljico Drago, ni bilo bitk. Coup d'état je bil izvršen brez civilne vojne. Dinastija Obrenovića je bila uničena preko noči. Utrjeni Karadžorževići so prišli na njeno mesto in prevzeli gospodstvo nad Srbijo kakor bi prevzel sin gruntarja pod svojo uvidevnost preko noči posestvo, ki je prejšnjega gospodarja mahoma izgubilo.

Ko sva hodila po ulicah tik kraja, kjer je živela dinastija Obrenovića, sem rekel Angele: "Vprašaj onega kočijaža tam preko ulice, iz katerega okna so vrgli na pločnik Ale-

kandra in Drago. Tebi morda ne bo zameril in ti pojasnil. Mene bi v odgovor najbrže nahrušil."

"Vprašaj-ti," mi je rekla. "Sicer pa, saj to zdaj nič ne pomeni," je še ugovarjala. "Vprašajva oba," sva se domela, in šla k njemu in poizvedovala. Ni naju hotel razumeti. Vprašala sva nato nekoga, ki je po uniformi izgledal, da je državni uradnik. Ne ve. Naj si poiščeva koga, ki ve.

Seveda, lahko bi si dobila poklicnega vodnika, toda oni pripovedujejo samo po navodilih. Boljše je, da poizveduješ marsikaj sam, četudi je neprijetno.

Končno sva odgovorila seljaka, ki je prišel mimo. Pomagal sem si s svojo srbsčino, se kolikor mogče približal moževemu zaupanju in ga vprašal, kako je bilo takrat in pa na kak način, kakor da mi je bilo itak znano vse do pike natančno, a sem pozneje vse nekako pozabil. Dobri seljak ni bil naiven. Prodiral me je do dna. Nato njo: "Ničesar se ne bojte," mu je rekla. "Ej, saj se tudi ne bojimo!"

Tako in tako je bilo, je nama rekel. Otroka prestolonaslednika je želela Draga, a ga ji Bog ni hotel dati. Odločila se je, da si novorojenčka podtakne in ga razglasi za svojega. Oficirji v Beogradu so takrat vedeli vse kaj se godi v dvoru in v vsaki drugi boljši familiji. Danes ne vedo več tako točno. Ampak takrat so vedeli. Pa so zaradi njene varalne namere ubili njega in njo.

In je nama še pravil. Tu, vidita, sta živila. Da, tam je bila njuna spalnica. On je bil razuzdanec, ona pokvarjena ženska. Tamle, vidita, sta izdihnila. Morda so ju ubili že v sobi. Kdo ve? Mi nismo bili zraven. Ampak je bilo dobro za Srbijo. Oba sta bila pokvarjena človeka. Enako Aleksandrovo oče.

Razgovoril se je in osupnil. Saj res, kar nama pripoveduje, ni nič zoper sedanjo dinastijo. Ampak kaj bi, zdaj je vse novo. Tudi kralj je še čisto nov, mladoleten, da mora imeti namestnika. Dva naša Aleksan-

dra sta že umrla nasilne smrti, je rekel seljak.

Povabila sva iskrenega srbskega seljaka na južno, na pivo ali kar že si bi hotel vzeti. Ne. On ni tak kot ljudje v mestu, ki samo gledajo, kako bi ti iztisnili čimveč dinarjev iz rok. Ne ve sicer dosti o Slovincih; znano mu je, da so druge vere, katoliške vere, da pa so menda vzlic temu tudi jako dobri ljudje. Čul je, da boljši, nego Hrvači, ki mrze pravoslavne. V Beograd je pripeljal nekaj seljaka. Prodajata ga žena in hči. On je šel nekoliko na pohajkovanje. Ko sva ga še vabila, je dejal, da bi k nama s svojo obleko nikakor ne pristojal in vrh tega, čemu naj mu plačava zgolj zato, ker je govoril z nama. "Nu, pa kupite kaj malega svoji ženi," mu je rekla Angela. Tudi to ni v običaju pri njih. Od tujcev ne vzamejo ničesar. To delajo le mestni ljudje. Tako sva spoznala seljaka, ali kakor že imenujejo seljake v onih krajih, ki je bil človek.

Toda vrnimo se nazaj v leto 1914.

Nad Beograd, ki je živel v miru le dobrih 50 let, so se spet pripodili krvavi oblaki. Odgovornost za atentat, ki ga je izvršil v Sarajevu Gavrilo Princip, je avstrijska vlada naprtila Srbiji. Vladi v Beograd je poslala ultimatum. Jako poniževalne pogoje. Srbija, majhna in šibka, kakor je bila, se je izvijala. Vprašala je za zaščito carsko Rusijo. Kam drugam naj se obrne, kot na veliko, slovansko Rusijo... Iz Petrograda so namignili vladi v Beograd, naj bo hrabra. Ultimatum Franc-Jozefove vlade je Srbija odklonila. Avstro-Ogrska ji je napovedala vojno. Podatki pravijo, da so avstrijske čete začele bombardirati Beograd 29. julija 1914, ali tri dni pred uradno napovedjo vojne. Na desnem bregu Donave je bil Beograd. Tostran Donave avstroogrsko obrežno mesto Zemun. Po Donavi so križarile avstrijske vojne ladje. Toda vzlic tej premoči se je avstrijski armadi posrečilo šele 2. decembra istega leta udreti v Beograd. Trinajst dni pozneje so jo Srbi s pomočjo angleškega topništva pognali iz mesta in ga držali v svojih rokah skozi do 9. oktobra 1915, ali blizu leto dni potem, ko ga je Avstrija prvič obstreljevala.

Omenjenega dne je bil ponovno zvet, toda Avstriji je morala priti na pomoč nemška armada in nemški poveljniki. Srbija je bila pogazena od avstrijske, nemške, bolgarske in turške armade.

Le Madrid se je v povojni dobi branil tako uspešno, kakor Beograd v prvem letu evropske vojne.

Ko so ga srbske čete zapustile, je bil že ves v razvalinah. Večina civilnega prebivalstva je pobegnila, toda so cepali na begu drug za drugim za legarjem in vsled drugih bolezni. Tisoče drugih je bilo pobitih v topovskem ognju.

Dne 1. decembra 1918 so srbske čete spet prevzele Beograd. To jim je omogočila zmaga zaveznikov na zapadni fronti in razpad zrušene habsburške monarhije. Stari premier Nikola Pašić in kralj Petar sta se vrnila in žela simpatije ljudstev vseh dežel, katere so se bojevale na strani Anglije in Francije. Kajti Srbija — majhna in ubožna, kakor je bila, se je borila do poslednje bilke svojih moči.

Beograd, mesto razvalin, je postal simbol nove Srbije. Na mirovni konferenci je zmagal s pomočjo londonskega odbora, kateremu je načeljeval Hrvat Trumbić, stari Nikola Pašić, ki si je za slučaj zmage zarislal Jugoslavijo tako, da bo pod dominantnostjo Srbije, ker le ona je osvoboditeljica. Obliko republike je kratkoma zavrzel. Država Srbov, Hrvatov in Slovincov mora biti kraljevina, je dejal on in zmagal v svoji zahtevi.

Tako je Beograd na mirovni konferenci po končani svetovni vojni dobil novo zmago in pogoje za svoj razmah kakor še nikoli poprej. Četudi so v diplomatičnih krogih trdili, da je Pašić balkanski lisjak, katremu se vse izteče po njegovi volji, bi danes uvidel, da se je v marsičem motil.

Vzelo je par let, predno so v

MNOGO MEST NA POLJSKEM ČISTO UNICENIH

Med mesti na Poljskem, ki so bila uničena v Hitlerjevi invaziji, je tudi Radomsk. Kar niso porušili s svojim bombardiranjem aeroplani in topništvo, je dokončal požar. Tisoči in tisoči prebivalcev, ki niso storili Hitlerju nič žalega, so ob vse, ker jim v slučaju vojne nihče ne plača zavarovalnine za porušene hiše in uničena polja.

Beogradu ulice spet toliko popravili, da se je mogel po njih vršiti promet z vprežno živino. Starinske hišice in branjarije v njih so preuredili ali očistili, uspostavili spet zveze s svetom, toda po mnenju ameriških novinarjev, ki so šli tja študirati razmere tik po vojni, je bilo glavno mesto Srbije vzlic popravilom in izboljšanjem še zmerom le velika kmečka vas, ali, kakor to izražajo v angleščini, "overgrown village". Tako je rekla tudi Miss Bakerjeva iz Evanstona, ki je šla po vojni v Beograd, da obišče svojega "princa", pa je videla toliko seljakov, volov, ovac in drugih "nelepih" prizorov po beogradskih ulicah, da je jezno odšla. Princi v Beogradu so jo nehali mikati.

Tistega Beograda ni danes več. Nadomestili so ga z povsem novim v dobrih petnajstih letih.

"Naprejeva" kuga se jih loteva

Cleveland, O. — Pod gornjim naslovom imam v mislih tiste ljudi, ki v argumentiranju o usodi dežel v nesrečni Evropi nočejo situacije pravilno razumeti. Dobiš ljudi, ki smatrajo, da so prevdarni, pa ti prično hvaliti Hitlerja, češ, on je diktator ne samo nad delavci, nego tudi nad "farji" in kapitalisti. Prijateljstvo, ki ga je Hitler sklenil z Rusijo, jim je všeč, kakor menda vsem, ki so zaverovani v pittedurškega "Naprejeva". Ko se jim čudiš, ti zatrjujejo, da če bi Hitler ne bil v pravem, bi se mu Rusija ne bi bila pridružila. Do pred par tedni so se dušali, da se Hitlerja mora uničiti in vreči nacijski režim, danes pa so jim nacija že bratci. Če bi bil komunistu pred dvema mesecema dejal, da bo meseca septembra že hvalil Hitlerja, bi on mislil, da se ti je omračil um. Ampak to navedeno nemogoče se je dogodilo. Jožef s pipo se je odločil za odpravo boja za slovo, demokracijo in proti fašizmu, in ta njegov sklep velja za vse komunistične stranke, vključno s rusko, kajti ta nima ničesar odločati, pač pa slediti ukazom od zgoraj. Po mojem mnenju je vsak delavec, ki odobrava Stalinov pakt s Hitlerjem, skregan sam s seboj. Ampak se dobe taki ljudje. Prej so z "Naprejem" vred vpili proti Hitlerju, zdaj pa mu slede v hvalisanju Hitlerja. Tako so torej "naprejevci" za demokracijo? Od Hitlerja se je bomo učili...

Ali naše Ančke, Mihei, Jurčki in drugi oboževalci diktatorjev vedo, kaj znači ruski pomen besede "tovariš"? Ze večkrat sem čital, da Stalin naziva delavce v svoji državi s tovariši, kar se lepo sliši. Ampak ne sliši se lepo, da so dobili novega tovariša v osebi nemškega krvnika. "Naprejevci" ga naj le imajo.

Millijone delavcev po svetu je imelo največje nade, da jih Rusija reši kapitalistične sužnosti in krvavih fašističnih režimov. Toda namesto tega je dobil rabelj Hitler v sovjetski Uniji pomoč, o kakršni niso ameriški komunisti pred dobrim mesecem hoteli niti sanjati. Pošten delavec bi take zveze ne smel odobravati. Pošteni komunisti so temu izdajstvu obrnili hrbet. Pošteno bi bilo, da bi to storili tudi slovenski pristaši komunističnega gibanja.

Joseph Lever.

ZENITEV v dvorani SNPJ v Chicagu v nedeljo 29. oktobra.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA

Zbral Charles Pogorelec

Herminie, Pa. Anton Zornik je zadnji teden poslal še 13 naročnin in dva oglasa za koledar ter naročil večje število knjig iz naše knjižarne.

Chicago, Ill. Chas. Pogorelec je dobil 10 naročnin, Joe Drasler pa 2.

Los Angeles, Calif. Od tu je obnovil naročnino Frank Novak, iz bližnje Fontane pa je poslal 4 naročnine naš zastopnik Anton Blasich. Tako da je tudi v teh oddaljenih krajih nekaj življenja za našo stvar.

Burgettstown, Pa. Joseph Krmel je poslal spet eno naročnino.

Waukegan, Ill. I naš Martin Judnich je to pot poslal štiri naročnine.

Point Marion, Pa. Anton Zupančič se je zadnji teden zglašil s eno naročnino.

Strabane, Pa. Po precejšnjem odmoru se je oglašil tudi Jacob Pavčič. Poslal je dve naročnini.

Detroit, Mich. John Plachter je poslal dve stari in dve novi naročnini. Pravi, da se v kratkem spet oglašil.

Sharon, Pa. Izgleda, da je naš Jože Cvelbar okreval. To nas veseli. Poslal je 6 naročnin in obljubil, da čim se razmere malo izboljšajo, bodo tudi od tam za list prihajala ugodnejša poročila.

No. Chicago, Ill. Mary Spăcapan je bila zadnje čase zelo pridna. Poslala je 7 oglasov za koledar.

Ely, Min. Od tu se je oglašil John Teran, stara napredna koronina. Pravi, da je prav pridno na delu za oglase za koledar in jih dobil že 17. Namerava obiskati še precej obrtnikov in trgovcev. Sploh pravi, da število oglasov ne sme biti manjše od lanskega leta.

Cleveland, O. Frank Barbič je poslal še en oglas za koledar. August Kužnik je sprejel zastopništvo za list in nabiranje koledarskih oglasov za šentlarsko okrožje.

San Marino, Calif. Bivši Čikažan, Mike Reading, živi zdaj v deželi "vročega solnca in hladnih noči", kot jih sam imenuje. Pravi, da se je listu tako privadil, da bi ga zelo pogrešal, ako bi ga več ne dobival. Obnovil je naročnino in zraven priložil še \$2 podpore tiskovnemu fondu.

Pueblo, Colo. Zadnji teden nas je iznenadil v uradu Frank Boltezar s svojo soprogo Frances. Prišla sta sem na kratek obisk. Vrnila sta se zadnjo soboto. Upam, da sta odnesla iz naše "male vasi" dobre vtise. France nam je obenem izročil 9 naročnin in nekaj podpore listu. On je prispeval tu v tiskovni sklad \$1. France je, kar se naše agitacije tiče, stara koronina, ne bi se pa branil pomoči drugih naših somišljenikov v Pueblo.

Diamondville, Wyo. Smo že mislili, da v tej "pelinovi" državi vse spi, pa sta nas iznenadila Anton Tratnik s 5. oglasi za koledar, ki pravi, da "to še ni vse", in pa John Jereb iz Rock Springsa s 3. naročninami. Pravi, da je to poletje precej ribaril, zdaj bo pa spet aktiven v agitaciji.

Crested Butte, Colo. Iz tega gorskega zakotja se je oglašil John Sukle. Pravi, da ni lahko z agitacijo pri toliko brezbriznosti, kot vlada med njimi, kljub temu je poslal 5 naroč-

kolja bo predstavljala John Hujan, njegovega prijatelja in žetivnanskega posredovalca Ignaca Kačarja Frank S. Tauchar, eksekutor Jernej Jančar bo Filip Godina, mornar Franc Jane bo Frank Sodnik, pehotnega častnika v pokoju Ivana Strmeča bo predstavljala Joseph Drasler, Kokaljev sluga Stefan bo Vinko Ločniškar, in trgovec stariha bo Frank Udovih. Režiser je Frank Zaitz.

Na sodelovanje je povabljen tudi mladinski odsek kluba št. 1, ki je obljubil dati na oder svojo zanimivo točko.

Imena prej omenjenih igralcev jamčijo, da bo igra dobro vprizorjena. Smeha bo v izobilju. Komedija vsebuje zdravo šalo, kakor vse druge šaloigre, ki jih je napisal avtor "Zenitev".

Vstopnice v predprodaji so po 35c. Prijateljstvo naše dramatične priporočamo, da si jih nabavijo v naprej in da naj jih naroče nekaj več ter razpečajo med znanci.

Med prvim in drugim dejanjem bo kratek govor o sedanjem položaju.

Po končanem sporedu bomo imeli prijetno plesno in prosto zabavo.

V prihodnjih številkah bomo opisali vsebino te igre, ki je prevedena v vse moderne jezike. Na slovenskem odru v Chicagu bo zdaj prvič igrana.

P. O.

Ob petletnici mladinskih pevskih zborov

Anton Ferfolia je nam iz Clevelanda poslal pod gornjim naslovom kopijo dopisa, kakršen je bil poslan tudi drugim slovenskim listom, zato ga tu ne bomo ponavljali. A. Ferfolia opisuje postanek slovenskih mladinskih pevskih zborov v Clevelandu, katerih je sedem, in ugotavlja, da stoji s črnimi slutnjami ob odprtem grobu, ki so ga skopali nasprotniki mladinskih pevskih zborov. Apelira na narod, da naj prepreči to nevarnost. V dopisu zelo lastkavo omenja zborovodjo L. Semeta, ki ga označuje za očeta sedmih mladinskih pevskih zborov. Ferfolia nanj apelira, naj vztraja, obljublja mu svojo pomoč in kliče v akcijo za ohranitev teh zborov slovenske mladine tudi druge merodajne kroge, pred vsem narod v celoti.

Ako vam je naročnina potekla, ali ste jo že obnovili?

O ZBORU UČITELJSTVA V JUGOSLAVIJI

Združenje jugoslovanskih ljudskošolskih učiteljev in učiteljic je imelo svojo letno glavno skupščino v Banjaluki. Organizacija ima po banovinah deset samoupravnih sekcij. Najmočnejše sekcije so v novosadski banovini (3475 članov), ljubljanska (3220), zagrebška (2590). Druge sekcije imajo manj članstva. V organizaciji vlada še precejšnja enotnost. Na lanski skupščini je nastopila opozicija z okoli 340 člani, kar na celoto ne more mnogo vplivati. Poročilo za skupščino pravi, da je učiteljsko zlati od leta 1935. sem doživelo primere težkih preizkušenj ter izražajo željo, da v bodoče ne bi bilo tako. Organizacija je stanovska, vendar pod moralnim vplivom, kakor vse organizacije državnih nameščencev.

Predsednik UUU Slovenec Dimnik je govoril ob otvoritvi

MILLER'S CAFE

5205 St. Clair Ave., Cleveland, O. Fino pivo, vino in žganje. Vsak petek ribja večerja, ob sobotah košča. — Fina postrežba. Dobra godba.

ZA LICNE TISKOVINE
VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH
SE VEDNO OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

Adria Printing Co.

1838 N. HALSTED STREET, CHICAGO, ILL.
Tel. Lincoln 4700

PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

Eden izmed tisočerič čikaških NA PLIN KURJENIH MALIH DOMOV

V stalno naraščajočem številu se mali domovi v Chicagu kurijo s plinom. Bolj kot kdaj prej, čikaške družine uvidevajo brezprimerno udobnost in priročnost plinske kurjave v območju skromnega družinskega proračuna. Na primer: Tu je hiša JOSEPH PETTEDA, 5358 So. Honore Street, lesena hiša s peterimi sobami s kurilnim sistemom na vročo vodo, greta s plinom. Plinska kurjava za 8 mesecev v 1938-1939 je v tem domu stala povprečno le...

\$9.50 NA MESEC
SKUPNO ZA SEZONO SAMO \$76

Telefonirajte WABash 6000 za potrjeno precenitev stroškov za popolnoma avtomatično plinsko kurjavo v vaši hiši.

MODERN COOKERY, CONSTANT HOT WATER, SILENT REFRIGERATION, GAS HEATING
THE PEOPLES GAS LIGHT AND COKE COMPANY

KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE

KOMENTARJI

Prošla konvencija Hrvatske Bratske Zajednice je odobrila gromotno podpirati iz svoje blagajne vse šole hrvatskih katoliških župnij, v katerih se poučuje tudi v hrvatskem jeziku. Hrvatske katoliške župnije eksistirajo ne v namenu, da uče hrvatsino, ampak krščanski nauk. Tako bo HBZ podpirala te šole pod oznako, da podpira pouk v hrvatsini, v resnici pa bo podpirala klerikalno vzgojo hrvatske mladine v šolah hrvatskih župnij. Anton Derkos, glavni tajnik HBZ, uradno oznanja, da se naj prijavijo za podporo vse katoliške šole v hrvatskih farah, ako obstoje najmanj leto dni in lahko dokažejo, da se v njih poučuje tudi v hrvatsini. To jim bo čisto lahko dokazati. Milan Kirin je na konvenciji leta 1921 v Pittsburghu mislil, da je klerikalizmu v HBZ odzvonilo. V resnici se je vrnil in prevladuje, dočim je moral iz glavnega odbora Kirin, ki je vzlic svojemu oportunizmu vendarle svobodomislec.

Minulo poletje je pittsburski "Naprej" poslal apel za pripevke in za oglaševanje izbranim društvom SNPJ in drugim društvom ter posameznikom, od katerih se je nadejal podpore. V dotičnem apelu je dejal med drugim:

"List 'Naprej' izhaja na čisto nestransko podlagi."

Tako je tudi v tej svoji prošnji zatajil, da je njegov lastnik in boss komunistična skupina, ki mu določa smernice in mu narekuje delavce po svoji volji. Do pred par meseci je bil Naprej "glasilo slovenskih anti-fašistov. Morda se spominjate. Tisto geslo v njemu je izginilo. Izginil je tudi njegov boj za "ljudsko fronto demokratičnih" sil za obvarovanje malih narodov, med njimi Poljakov, in opravičevanje v potu svojega obraza imperialistično razkosanje Poljske in zvezo med sovjeti ter naciji proti Angliji in Franciji. Ali je danes Hitler boljši, kakor pa je bil do 24. avgusta? Ko ga je Chamberlain podprl z monarhističnim milom, so ga komunisti kritizirali in ga razglasili za zločince zato, ker ni šel v vojno. Zdaj isti ljudje zahtevajo, da neha z vojno proti Hitlerizmu, ker je tak veter zapihal iz Moskve. Mnogo naših ljudi so "naprejevci" varali dolgo časa. Ne verjamem pa, da se mu je na njegove sedanje limanice tako vjeti kaj prida društev SNPJ in posameznikov, razen tistih, katerim je fašizem ljubši kakor pošteno delavsko gibanje in socializem.

V Clevelandu delujeta dva hrvatska politika, ki sta se prelinila eden v državno zakonodajo, drugi v mestni svet. Njuni imeni sta Boyd in Crown. Hm, v Zagrebu ju ne bi spoznali za Hrvata.

Vsi kandidati, ki so se v Clevelandu potegovali za nominacijo v mestni svet, so za delavstvo. "To se zna." Nekateri so ob enem še posebno za slovenske delavce. Drugi, ki je želel slovenske glasove, hrec po rodu, je apeliral na svoje stike z unijami in na indorsiranje od nestransko delavske politične lige. "Naprejevci", ki bi morali po navodilu svoje stranke glasovati zanj, so šli rajše v resnični "nestransko" tabo in glasovali za rojaka, kateri jim je dal najboljše zabavo in postržbo. Drugače pri nas po starem. — J. P.

Naslov na prvi strani v "Ameriški Domovini" dne 26. septembra:

"Branilec v Varšavi se borijo mož proti možu, da hranijo municijo."

Radniški Glasnik piše o prodiranju rdeče armije v osvobodilni misli. Enako poročajo

nacijski listi v Nemčiji. Tako so Poljaki osvobodjeni v dve polovici in upajo, da bi bili vsaj toliko svobodni kot so bili do te osvoboditve.

Čemu je bilo treba Varšavo zrušiti samo zato, da se njene prebivalce osvobodijo bodisi za vlado v Berlinu, ali v Moskvi?

Čudo božje! Radniški Glasnik, ki je Dalađerja in Chamberlaina zaeno z drugimi komunističnimi listi vabil v fronto proti "agresorjem" in ju napadal zaradi njune mirovne mareljske (monakovske) politike, se zdaj huduje še veliko bolj, ker sta pričela "imperialistični rat" (vojno proti Hitlerju). Dalje bruha na Dalađerja ogenj in žveplo, ker hoče skriti "pravi namen svoje imperialistične vojne" z razpustom francoske komunistične stranke.

Komaj dober mesec je tega, ko je Radniški Glasnik prisegel da ne bodo komunisti nikdar v enotni fronti s Hitlerjem in z nacijskim vodjem Fritzom Kuhnom v Zd. državah. In danes — zbogom komunistična liga "za mir in demokracijo".

Vsak cent, ki ga je kdo dal za komuniste, je bil zaeno pomoč fašizmu leta 1919, leta 1922, leta 1930 in sploh vsa leta od početka komunističnega

gibanja do danes. Zgodovina to potrjuje. Komunisti so s krinko protifašizma v resnici bili polena za podžiganje fašizma in danes mu celo URADNO pomagajo.

V Detroitu je v politični kampanji komunistična stranka postopala s svojimi kandidati enakozavratno, kakor zmerom, in se nadejam, da so se nalivneži, ki tako radi zlete na limanice, naučili iz vseh teh skušenj vsaj toliko, da se vsaj že na prvi živžig ne vsedejo nanje. — N. N.

"Gliha vkup štrih." Jerič, boss Amerikanskega Slovenca, se je proglasil za rešitelja Slovencev onkraj morja in njegov komunistični bratce v Pittsburghu mu je apel ponatisnil ter obljubil vso pomoč, ki mu jo more dati nacijski sovjetski pakt. Drugi slovenski listi, ki kaj pomenijo, so poziv ignorirali, zato sta provokatorja "A. S." in "Naprej" vzkipele svete jeze in Jeričev Janez je na to v svojem listu z dne 27. sept. tole izpljunil:

"V Pittsburghu so javno povedali, kako se vzdržuje socialističen tisk v Chicagu. Celo številke so navedli. Zanimivo. Se le zelo zanimivo pa bo na prihodnji konvenciji, ko bo prišlo še več takih reči na dan. Najbolj zanimivo poglavje pa bo pojasnilo o milijonskem fondu, ki ga bodo podali slovenski socialisti, slovenske narod v Ameriki, namreč zakaj in za kakšno nameno so ga zbrali in pa za kakšno nameno so ga potem v rdečem imenu uporabili..."

S takimi karakterjema, ki se poslužujeta kakršnega koli sredstva v svrhu oblatenja, na-

V strahu za demokracijo, ali kaj?

Nedavno je bil na nekem zborovanju učitelstva in prijateljev Anglije v New Yorku glavni govornik bivši angleški premier Stanley Baldwin.

Dejal je, da demokraciji v Evropi slaba prede, in izrazil nado, da bodo v kritičnem trenutku Zedinjene države na njihovi strani. Baldwin je eden glavnih bivših vodij torijske stranke, v kateri se je preobrazil, ker je prišil kralja Edwarda na odstop zaradi njegove ljubezni z razpročeno plebejko.

rod ne bo napredoval k svobodi ne tukaj ne tam. To narod dobro ve, zato noče pa noče v njuno gnojnično jamo.

John L. Lewis je z novo komunistično linijo "za nevtralnost in mir" ter proti Rooseveltu. Sidney Hillman, ki ima v CIO tudi nekaj besede in je pomagal sovjetski Rusiji po vojni več nego kdorkoli izmed unijskih vodij v Zd. državah, pa je z Rooseveltom, kar smatra, da je "nova linija" pomoč Hitlerizmu. Pametni ljudje store v teh časih najbolj pametno, če nikomur ne ploskajo nego toliko več mislijo, drugače bodo kak "liniji" gotovo nasledili in zdrčali po nji.

"Sezona kegljanja je zopet tukaj. (Naslov editoriala v "Glasilu KSKJ"). V drugih listih spajajo tako važne stvari med sportne vesti.)

Peta kolona v Španiji je že davno zmagala. Med nami je še zmerom pridno v akciji. Pazite se je!

Vse, kar Nemčija zdaj želi od Jugoslavije, so potreščine

"Nemčija ne želi deželam na Balkanu nič žalega. Nadeja se, da ostanejo res nevtralne in da trgujejo z Nemčijo po normalnih tokih z izmenjavanjem blaga."

To svarilo je dne 24. sept. objavilo glasilo nemškega vnajnega ministrstva "Deutsche Diplomatic-Politische Korrespondenz", ki se navidezno tiče vseh dežel Balkana enako, toda v resnici je naslovljeno predvsem Jugoslaviji in Rumuniji.

Naj pošlita svoje pridelke in sirovine Nemčiji, in vse bo dobro zanj, dokler bo. Toda Jugoslavija, Rumunija, Bolgarija in druge dežele bi rade za blago dober denar, ne le obljube, da jim bo poslano v zameno iz Nemčije razno blago, kakršnega ne potrebujejo, in še tega zdaj ne dobe, nego le obljube, da jim bo dostavljeno ko hitro mogoče. Ne izplača se kmetom rediti prašice, govedino, ovce, perutnino in tako dalje za tuje dežele, dočim sami stradajo mesa in kruha. Ampak nemško svarilo je resno in vink za vlakom živine in drugega blaga bo moral v Nemčijo, ali pa bo vzela siloma, kakor je vzela Poljakom.

Kaj je nevtralnost?

Besede, spuščane tjavnedan v zrak.

IZ ZAPISNIKA SEJE ODBOROV JSZ

dne 1. septembra 1939

Navzoči Frank Alesh, Joško Oven, Donald J. Lotrich, Frank Zaitz, Anton Garden, Rok Božičnik, Louis Beniger, Angela Zaitz, Mary Owen in Chas. Pogorelec.

Za predsednico seje izvoljena Angela Zaitz. Zapisnik prejšnje seje sprejet kot čitan.

Dopisi. Tajnik prečita pismo s. Leverja iz Clevelanda o akciji za reorganiziranje kluba št. 28 JSZ. Pri tem delu je z Leverjem sodeloval s. Zeleznik.

Poročilo tajnika. Število članov JSZ je približno kakor je bilo. Na podlagi sklepa ene prejšnjih sej odborov JSZ je tajnik odredil, da se naj v imenu centrale udeleži konference klubov JSZ in društev Prosvetne matice 20. avgusta v Clevelandu Frank Zaitz. V svrhu agitacije je ostal tam par dni. Dalje poroča tajnik, da je na agitacijskih obiskih, ki jih je izvršil v severni Minnesoti, bil uspeh prilično dober, v glavnem seveda za list, ki je dobil 34 naročnikov, med temi nekaj obnovitvenih, vsi drugi so novi. Na agitaciji z njim sta sodelovala na Elyju John Teran in Jacob Kunstelj; Max Martz na Iron Rangu in John Kobi v Duluthu. Naši somišljeniki so bili vzradoščeni, da smo se z agitacijo spomnili tudi naselbin v Minnesoti. Smatra, da je za naše aktivnosti tam polje še zmerom jako dobro. Če bi imeli v severni Minnesoti koga, ki bi bil pripravljen aranžirati agitacijske obiske in shode, bi postal ta kraj spet močna zaslomba vsemu našemu gibanju. Udeležil se je tudi piknika minnesotske federacije SNPJ, ki se je vršil 30. julija na Buhlu, na katerem je bil govornik o naših nalogah in delu.

O finančah JSZ in Prosvetne matice je dejal, da smo imeli dohodkov v prvih šestih mesecih tega leta \$1,875.41, s prenosom od 1938 pa \$2,935.73. Stroškov je bilo \$1,545.51. Blagajna upravnega in konvencionalnega sklada je 30. junija znašala \$1,020.57. Obveznosti stranki za mesec junij (članarina so znašale \$47.20, pomožnemu skladu za španjo \$31.94, konvencionalnemu skladu \$837.87, v upravnem fondu pa je bilo omenjenega dne \$103.58.

Prosvetna matice. — Ta ustanova je bila v poslužbo s svojim arhivom od prejšnje do te seje društvu št. 106 SNPJ, Imperial, Pa.; pevskemu zboru "Sava" v Chicagu; dramskemu zboru "Zora" v Pueblu; izobraževalnemu domu, Library, Pa.; A Lekšanu, San Francisco, Calif.; št. 34, SNPJ, Indianapolis, Ind.; dram. društvu "Verovšek", Cleveland, O.

O založbi knjige Prosvetne matice, ki jo razpošiljamo članstvu decembra to leto ali januarja prihodnje leto, bo poročano več na seji meseca oktobra.

Anton Garden poroča za nadzorni odbor, da so poslovne

Morda je bil zadnji poljub

Na sliki je angleški mornar, ki se pred odhodom v vojno službo poslužuje od svojega otroka. Morda je to poslednjič, kajti vojna je vojna.

knjige v redu. Nato prečita finančno poročilo v podrobnostih. (Skupne številke so navedene v tajnikovem poročilu.)

Naš tisk in literatura. Frank Zaitz je poročal o zbiranju gradiva v prihodnji letnik Družinskega koledarja, o splošnih problemih Proletarca in našega tiska v obče. K tej točki so nato razpravljali Oven, Alesh, Garden, Angela Zaitz, Beniger in Pogorelec. Glavni predmet razprave je agitacija za list in o vrlih, s katerimi se naj krije primanjkljaj pri rednih dohodkih.

Pomoč beguncem iz Španije. Sklenjeno, da se vsoto likvidiranim dobi tajnik potrebne podatke, kje je sedaj pomoč najbolj nujna. Sklenjeno, da si zveza krije iz tega sklada poštnino in tiskovine, delo pa se prispeva brezplačno.

Razno. — Alesh vprašuje, kaj je z letakom, o katerem je bilo sklenjeno, da se ga izda k sedanjemu položaju. Zaitz poroča, da je v redu in še prav tako na mestu, kakor je bil, toda dvomi, da ima JSZ zdaj dovolj sredstev, da ga založi in financira razpošiljanje. Alesh meni, da to ne bi smelo biti vzrok odlaganja. Garden pravi, da se urednik mogoče ne strinja s kritiko proti komunistom, katere je v takem letaku potrebno obsoditi. Zaitz pravi, da je komuniste obsojal in jih bo, dokler bo smatral, da so s svojo taktiko zavajalni kot so bili doslej. Povdarja, da je pripravljeno besedilo letaka treba le deloma preurediti, kajti dogodki se naglo menjajo. Tudi to je vzrok, da se z letakom nismo zrušili, pač pa naše nazore podarjali v Proletarcu.

Dalje poroča Frank Zaitz o konferenci Prosvetne matice in JSZ v Clevelandu, katere se je udeležil, in o agitaciji za Proletarca ter sotrudniških zanj. Omeni, da je bil ob tej priliki tudi v Lorainu.

Ker je morala biti seja radi poznega časa zaključena, je bilo sklenjeno, da se o raznih zadevah, tikajočih se našega gibanja, nadaljuje z razpravo na prihodnji seji.

Čicago. — V petek 6. oktobra bo v SDC seja odborov JSZ in Prosvetne matice.

Isti večer bo v Centru seja mladinskega odseka kluba št. 1 (JSF Junior Guild).

V četrtek 5. oktobra ob 7. zvečer bo v Centru skušnja igralcev, ki nastopijo v komediji "Zenitev".

Čicago. — V nedeljo 8. oktobra bodo predvajane v Hrvatskem domu, 9620 Commercial Ave. v So. Chicagu filmske slike v barvah o Sloveniji, Hrvatski, Srbiji in drugih krajih Jugoslavije, ki jih je minulo poletje snel John R. Palandech, ki se je vrnil v Ameriko že ko je v Evropi izbruhnila sedanja vojna.

Zabava v omenjenem domu se prične ob 2. pop. in bo nadaljevana po slikah in drugem programu, v katerem bodo predvajane razne pevke in orkestralne točke.

Vendarle je uspel!

John Sukle, Crested Butte, Colo., je nam pisal med drugim:

"Na vaše apele, da bi dobil kaj naročnikov Proletarcu, vam povem, da je to pri nas težavno. Agitirati za delavski list je naporno celo med takimi, ki se držijo za napredne. Več sreče imajo misijonarji in slični, ki gredo po deželi za "Ave Marijo" etc. Spominjam se, ko sem bil pred mnogimi leti zastopnik "Glasu Svobode". Dobil sem mu to 15 naročnikov.

Tisti časov ni več. Zato imamo v agitaciji veliko večje težave nego takrat."

Vzlic temu je naš prijatelj Sukle poslal 4 obnovitvene in 1 novo naročnico.

Konvencija CIO 10. okt.

Dne 10. oktobra se prične v San Franciscu konvencija unij CIO.

Michael Reading se je ogasil

Naš narcenik Michael Reading nas vprašuje iz Pasadene v Californiji, kako kaj uspevajo rože v gredah Slovenskega delavskega centra. Dve leti je imel v Centru to delo on v področju, pa je naravno, da ga zanima, kako letos uspeva. On se je preselil v solčno deželo lansko jesen.

Naravno, da so vrtni tam, kjer dela on zdaj, veliko lepši, a vendar je bil za čikaške razmere tudi naš ličen. Michael je poslal sedanjemu ravnatelju SDC navodila glede gnojilne in izboljšanja naših gred in upam, da jih nam bo mogoče upoštevati, v kolikor nam bodo pač dopuščala sredstva. Letos so delali v našem vrtu največ Mrs. Groser, John Chemazar, Lucas Groser mk in st. ter nekaj drugih.

M. Reading pravi, da nas mogoče ob priliki obišče. V južni Californiji, kjer je uposlen večinoma v svojem vrtnarskem poklicu, mu jako ugaja in počaka, da je tudi s službo povsem zadovoljen.

Film o Jugoslaviji

Čicago. — V nedeljo 8. oktobra bodo predvajane v Hrvatskem domu, 9620 Commercial Ave. v So. Chicagu filmske slike v barvah o Sloveniji, Hrvatski, Srbiji in drugih krajih Jugoslavije, ki jih je minulo poletje snel John R. Palandech, ki se je vrnil v Ameriko že ko je v Evropi izbruhnila sedanja vojna.

Zabava v omenjenem domu se prične ob 2. pop. in bo nadaljevana po slikah in drugem programu, v katerem bodo predvajane razne pevke in orkestralne točke.

Vendarle je uspel!

John Sukle, Crested Butte, Colo., je nam pisal med drugim:

"Na vaše apele, da bi dobil kaj naročnikov Proletarcu, vam povem, da je to pri nas težavno. Agitirati za delavski list je naporno celo med takimi, ki se držijo za napredne. Več sreče imajo misijonarji in slični, ki gredo po deželi za "Ave Marijo" etc. Spominjam se, ko sem bil pred mnogimi leti zastopnik "Glasu Svobode". Dobil sem mu to 15 naročnikov.

Tisti časov ni več. Zato imamo v agitaciji veliko večje težave nego takrat."

Vzlic temu je naš prijatelj Sukle poslal 4 obnovitvene in 1 novo naročnico.

Konvencija CIO 10. okt.

Dne 10. oktobra se prične v San Franciscu konvencija unij CIO.

Čicago. — V petek 6. oktobra bo v SDC seja odborov JSZ in Prosvetne matice.

Isti večer bo v Centru seja mladinskega odseka kluba št. 1 (JSF Junior Guild).

V četrtek 5. oktobra ob 7. zvečer bo v Centru skušnja igralcev, ki nastopijo v komediji "Zenitev".

Čicago. — V nedeljo 8. oktobra bodo predvajane v Hrvatskem domu, 9620 Commercial Ave. v So. Chicagu filmske slike v barvah o Sloveniji, Hrvatski, Srbiji in drugih krajih Jugoslavije, ki jih je minulo poletje snel John R. Palandech, ki se je vrnil v Ameriko že ko je v Evropi izbruhnila sedanja vojna.

Zabava v omenjenem domu se prične ob 2. pop. in bo nadaljevana po slikah in drugem programu, v katerem bodo predvajane razne pevke in orkestralne točke.

Vendarle je uspel!

John Sukle, Crested Butte, Colo., je nam pisal med drugim:

"Na vaše apele, da bi dobil kaj naročnikov Proletarcu, vam povem, da je to pri nas težavno. Agitirati za delavski list je naporno celo med takimi, ki se držijo za napredne. Več sreče imajo misijonarji in slični, ki gredo po deželi za "Ave Marijo" etc. Spominjam se, ko sem bil pred mnogimi leti zastopnik "Glasu Svobode". Dobil sem mu to 15 naročnikov.

Tisti časov ni več. Zato imamo v agitaciji veliko večje težave nego takrat."

Vzlic temu je naš prijatelj Sukle poslal 4 obnovitvene in 1 novo naročnico.

Konvencija CIO 10. okt.

Dne 10. oktobra se prične v San Franciscu konvencija unij CIO.

Čicago. — V petek 6. oktobra bo v SDC seja odborov JSZ in Prosvetne matice.

Isti večer bo v Centru seja mladinskega odseka kluba št. 1 (JSF Junior Guild).

V četrtek 5. oktobra ob 7. zvečer bo v Centru skušnja igralcev, ki nastopijo v komediji "Zenitev".

Čicago. — V nedeljo 8. oktobra bodo predvajane v Hrvatskem domu, 9620 Commercial Ave. v So. Chicagu filmske slike v barvah o Sloveniji, Hrvatski, Srbiji in drugih krajih Jugoslavije, ki jih je minulo poletje snel John R. Palandech, ki se je vrnil v Ameriko že ko je v Evropi izbruhnila sedanja vojna.

Zabava v omenjenem domu se prične ob 2. pop. in bo nadaljevana po slikah in drugem programu, v katerem bodo predvajane razne pevke in orkestralne točke.

Vendarle je uspel!

John Sukle, Crested Butte, Colo., je nam pisal med drugim:

"Na vaše apele, da bi dobil kaj naročnikov Proletarcu, vam povem, da je to pri nas težavno. Agitirati za delavski list je naporno celo med takimi, ki se držijo za napredne. Več sreče imajo misijonarji in slični, ki gredo po deželi za "Ave Marijo" etc. Spominjam se, ko sem bil pred mnogimi leti zastopnik "Glasu Svobode". Dobil sem mu to 15 naročnikov.

Tisti časov ni več. Zato imamo v agitaciji veliko večje težave nego takrat."

Vzlic temu je naš prijatelj Sukle poslal 4 obnovitvene in 1 novo naročnico.

Konvencija CIO 10. okt.

Dne 10. oktobra se prične v San Franciscu konvencija unij CIO.

Čicago. — V petek 6. oktobra bo v SDC seja odborov JSZ in Prosvetne matice.

Isti večer bo v Centru seja mladinskega odseka kluba št. 1 (JSF Junior Guild).

V četrtek 5. oktobra ob 7. zvečer bo v Centru skušnja igralcev, ki nastopijo v komediji "Zenitev".

Čicago. — V nedeljo 8. oktobra bodo predvajane v Hrvatskem domu, 9620 Commercial Ave. v So. Chicagu filmske slike v barvah o Sloveniji, Hrvatski, Srbiji in drugih krajih Jugoslavije, ki jih je minulo poletje snel John R. Palandech, ki se je vrnil v Ameriko že ko je v Evropi izbruhnila sedanja vojna.

Zabava v omenjenem domu se prične ob 2. pop. in bo nadaljevana po slikah in drugem programu, v katerem bodo predvajane razne pevke in orkestralne točke.

Vendarle je uspel!

John Sukle, Crested Butte, Colo., je nam pisal med drugim:

"Na vaše apele, da bi dobil kaj naročnikov Proletarcu, vam povem, da je to pri nas težavno. Agitirati za delavski list je naporno celo med takimi, ki se držijo za napredne. Več sreče imajo misijonarji in slični, ki gredo po deželi za "Ave Marijo" etc. Spominjam se, ko sem bil pred mnogimi leti zastopnik "Glasu Svobode". Dobil sem mu to 15 naročnikov.

Tisti časov ni več. Zato imamo v agitaciji veliko večje težave nego takrat."

Vzlic temu je naš prijatelj Sukle poslal 4 obnovitvene in 1 novo naročnico.

Konvencija CIO 10. okt.

Dne 10. oktobra se prične v San Franciscu konvencija unij CIO.

Čicago. — V petek 6. oktobra bo v SDC seja odborov JSZ in Prosvetne matice.

Isti večer bo v Centru seja mladinskega odseka kluba št. 1 (JSF Junior Guild).

V četrtek 5. oktobra ob 7. zvečer bo v Centru skušnja igralcev, ki nastopijo v komediji "Zenitev".

Čicago. — V nedeljo 8. oktobra bodo predvajane v Hrvatskem domu, 9620 Commercial Ave. v So. Chicagu filmske slike v barvah o Sloveniji, Hrvatski, Srbiji in drugih krajih Jugoslavije, ki jih je minulo poletje snel John R. Palandech, ki se je vrnil v Ameriko že ko je v Evropi izbruhnila sedanja vojna.

Zabava v omenjenem domu se prične ob 2. pop. in bo nadaljevana po slikah in drugem programu, v katerem bodo predvajane razne pevke in orkestralne točke.

Vendarle je uspel!

John Sukle, Crested Butte, Colo., je nam pisal med drugim:

"Na vaše apele, da bi dobil kaj naročnikov Proletarcu, vam povem, da je to pri nas težavno. Agitirati za delavski list je naporno celo med takimi, ki se držijo za napredne. Več sreče imajo misijonarji in slični, ki gredo po deželi za "Ave Marijo" etc. Spominjam se, ko sem bil pred mnogimi leti zastopnik "Glasu Svobode". Dobil sem mu to 15 naročnikov.

Tisti časov ni več. Zato imamo v agitaciji veliko večje težave nego takrat."

Vzlic temu je naš prijatelj Sukle poslal 4 obnovitvene in 1 novo naročnico.

Konvencija CIO 10. okt.

Dne 10. oktobra se prične v San Franciscu konvencija unij CIO.

Čicago. — V petek 6. oktobra bo v SDC seja odborov JSZ in Prosvetne matice.

Isti večer bo v Centru seja mladinskega odseka kluba št. 1 (JSF Junior Guild).

V četrtek 5. oktobra ob 7. zvečer bo v Centru skušnja igralcev, ki nastopijo v komediji "Zenitev".

Čicago. — V nedeljo 8. oktobra bodo predvajane v Hrvatskem domu, 9620 Commercial Ave. v So. Chicagu filmske slike v barvah o Sloveniji, Hrvatski, Srbiji in drugih krajih Jugoslavije, ki jih je minulo poletje snel John R. Palandech, ki se je vrnil v Ameriko že ko je v Evropi izbruhnila sedanja vojna.

Zabava v omenjen

Martin Judnich:

"TISOČ IN ENA NOČ"

Nekateri pravijo, da je to lep roman. Drugi pa, da je le šund ali izmišljotina. Jaz ga res nisem še čital. Pa bi ga, če bi mi prišel v roke. Saj vse prečitam karkoli dosežem. Samo, ako ni škoda časa. Hočem reči, ako je dovolj časa. Iz tira me ne spravi nobena reč. Je pa res, da si človek s čitanjem knjig in časopisov orientira misljenje.

Ko mi je bilo kakih deset let, so moje sestre dobile odnekod knjigo "Tisoč in ena noč". Bile so starejše od mene. Skrivali so čitale in šušljale med seboj, kako lepa je ta povest. Mati, ki ni znala čitati, je slutila, da mora biti nekaj slabega. "Jezus, dečica, ne čitajte pohujšljivih bukev!"

V našo hišo je zahajal "Bogoljub", "Domoljub" in pritožilo se, da smo dobili vsako leto. Zgodbe sv. pisma stare in nove zavaze smo že tisočkrat prebrali. Če zgodbe sem znal že skoro na pamet. In iznova sem z zanimanjem gledal Noetovo barko in menežarijo, ki je šla na barko pred potopom.

In Bog je rekel Noetu: "Mama, pa zakaj je Bog hotel potopiti vse?"

"Vidiš sinko, to je bilo tako! Ljudje so bili pohujšani. Živeli so v izobilju. Imeli so vsega preveč. Plesali in rajali so vse noči in tudi po dnevu. Vlačili so se moški z grdimi ženskami in obratno in so Boga zaničevali."

"Pa kako vi to veste?"

"Ze moja stara mati so mi to pravili."

"Joj, to pa mora biti že dolgo časa nazaj. No, in kdo je pa vaši stari materi povedal, ali je sama doživela?"

"Tihot! Tudi tebe bo Bog strašal, ker si kakor nejeverni Tomaž."

Pravkar je mesila testo za kruh. Kruh pri nas je bil mesan; koruza, rž, ječmen in pros. Trda skorja, znotraj pa malakasta srčica, ki se mi je neba prijemala.

Čez nekaj časa jo zopet vprašam:

"Mama, ali so takrat jedli tak kruh, kot ga mi zdaj?"

"Samo siromaki jedo tak kruh in ga bodo jedli, ker tako Bog hoče."

Verjel sem, da je tako.

"Pa... pa kdo je Boga ustvaril?"

Nič odgovora. S pestmi je suvala v testo, ga vsega razmetala po velikih nečkah in ga zopet zgrebla na kup. Mnogokrat tako. Poslednja ga je na kupu pustila, ga potrepala okoli in pustila vzhajati. Posipala ga z moko in pokrila z belim prtjem. Med delom so se ji ustnice premikale. To je bil znak, da je globoko zamišljena v nekaj, česar bi jaz takrat nikakor ne mogel videti, se jaz nisem oženil na domu, ampak sestra. Nisem maral. V doraščanju sem uvidel, da kmet preveč trpi, pa mu garanje niti približno ni pomagalo.

Pobožnosti v naši hiši ni manjkalo. Prosili smo Boga za boljše letino, t. j. za več poljskega pridelka. Za ječmenov in ržen kruh. Mati je nas, živino in letino priporočila v varstvo raznim Marijam devicam in svetnikom. Dajala za sv. mase. Marija sedem žalosti je pri Treh farah pri Metliki. Prebližju! "Zatorej," je rekla, "od tu ne more pomagati. Ampak na Brezjah pa!"

Samo po kolenih se moras plaziti. Najprej okoli cerkve,

bo poslal kaj denarja in pomagal tako vzdržati grunt. Zdaj pa že dve leti niti glasu od nje. Bog večni zna, kaj ta magarac dela, če sploh dela. Saj vem, da mu ni z rožicami posejano. Ali vsaj pisal naj bi, da bi vedela, če živi."

Solze so jo polile. Ni bila mehkužna, da bi jokala za vsako reč. Potrpežljiva pa, da noben moški nebi prenesel več.

"Ti boš moral biti gospodar na gruntu!"

"Jaz? Kako? Če sem pa še majhen!"

"Boš že dorastel! Pa naučil se boš kmetovati. Kramaričev furič te bo naučil za krovca, pa boš še denarja zaslužil, da ti ne bo treba v Ameriko. Ali te bo pa ujec vzel s seboj na Bazarško. Ko dorasteš, se boš oženil."

"S Klemenčevu Katuzo, mislite?"

"Ah, kaj bi ž njo, ki je še bolj rečna ko mi."

"Jaz pa vem, katera bi bila dovolj bogata! Mlinarjeva Balka ali pa Novoselova Januza."

"No, no! Zato imamo še dovolj časa. Samo priden bodi. Zdaj mi pa prinesi drv, da peč razbelim za kruh."

Hitro nanosim drv.

Po glavi mi blede materina beseda, "gospodar". Gospodar je beseda, ki veliko pove. Vse del sem se na tla in razmišljal, kdo je gospodar v naši vasi. Kajti po mojem je bil gospodar sami tisti, ki je imel v službi vsaj enega hlapca ali dekla.

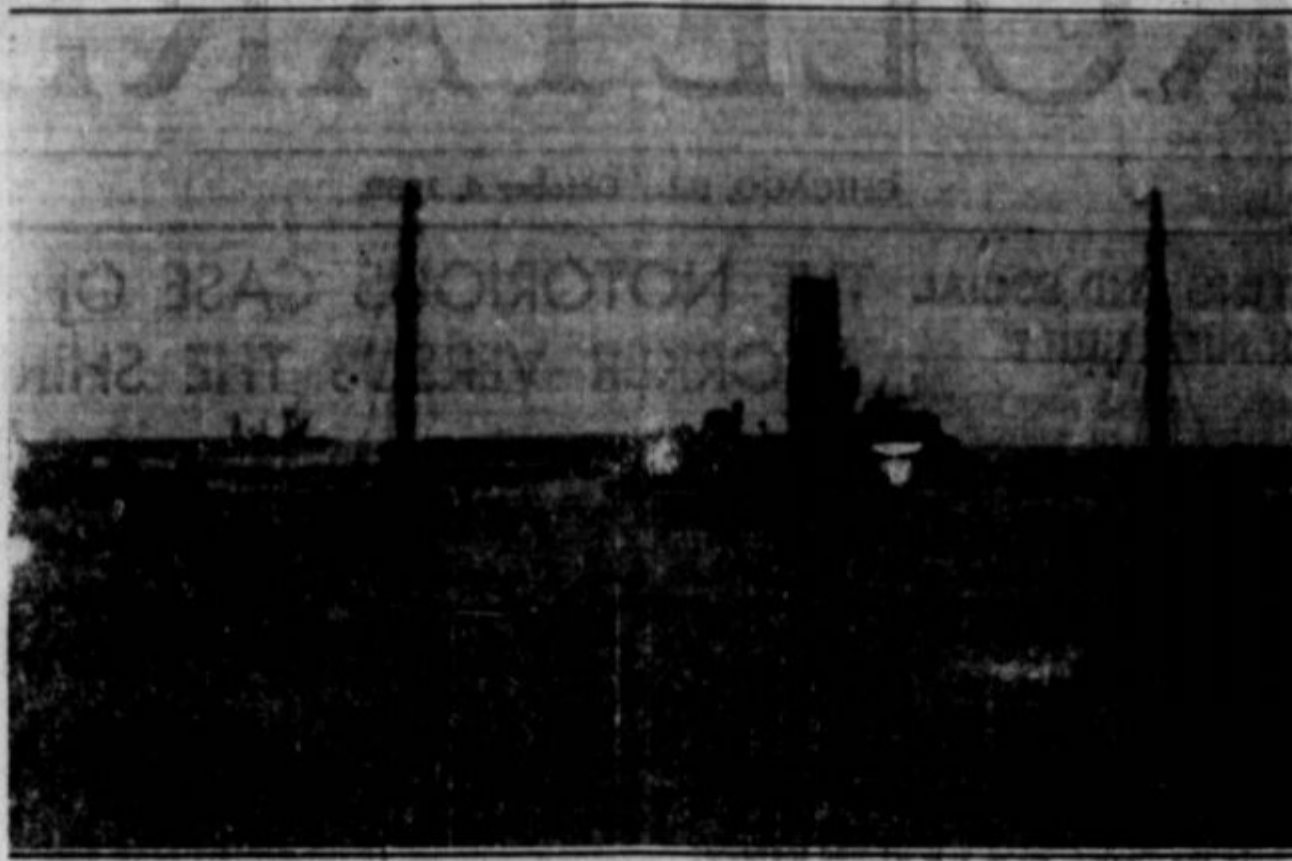
Torej sem gospodar! — Grem v šalo, da prestejem živino. Stiri glave. Krava, tele in mlada junca, s katerima opravljamo poljska dela. Dva zankarna prašiča in par tucetov perutnine. Stala, zidamca, svinjak, skedenj in hiša z eno so bo ter čumnatu. Vse je pokrito s slamo. Jako primitivna domačija. Vrt okoli domačije in nekaj sadnega drevja. Sedem ali 8 njiv, mal gozdiček s stelnikom vred. Dolga v Kočevski posojilnici je bilo še 500 goldinarjev. Na gruntu bi se dalo še kaj pridelati, toda nikogar ni bilo sposobnega za delo, razen matere, ki pa ni mogla vsemu kaj.

K maši smo redno hodili vsako nedeljo in vsak praznik. Čitali nabožne knjige in časopise. Molili, in še kako! Toda kakor vidite, se jaz nisem oženil na domu, ampak sestra. Nisem maral. V doraščanju sem uvidel, da kmet preveč trpi, pa mu garanje niti približno ni pomagalo.

Pobožnosti v naši hiši ni manjkalo. Prosili smo Boga za boljše letino, t. j. za več poljskega pridelka. Za ječmenov in ržen kruh. Mati je nas, živino in letino priporočila v varstvo raznim Marijam devicam in svetnikom. Dajala za sv. mase. Marija sedem žalosti je pri Treh farah pri Metliki. Prebližju! "Zatorej," je rekla, "od tu ne more pomagati. Ampak na Brezjah pa!"

Samo po kolenih se moras plaziti. Najprej okoli cerkve,

Trud Poljske za zgraditev svojega pristanišča bil zaman

Poljska vlada je imela v uvidenosti, da postane Gdansk prejel ali slej nemška posest, toda bila je uverjena, da ji ostane koridor, na čigar koncu ob Baltiku je kmalu po prejšnji evropski vojni začela graditi novo moderno pristanišče Gdynia. Stalo jo je stotine milijonov dolarjev. Tu je bil pristan njenih par modernih garnikov za osebni promet in njenih malih vojnih ladij

ter podmornic. Izgubila je vse to v treh tednih vojne. Gdynia, Gdansk, koridor in ves najvažnejši del Poljske, v katerem so moderna industrijska središča, je vzel Hitler, ostali del Poljske, ki vključuje večino rusinskega prebivalstva, pa je prepuštil sovjetski Uniji. Za tako razdelitev sta se Hitler in Stalin v naprej domenila. Na sliki je potopljena poljska ladja v gdynskem pristanišču.

potem pa še okrog oltarja in sicer po golih. A če bi le mogla, bi šla na sv. Višarje ali pa na Trsat. Tam, pravijo, je pa taka sila nebeška, da slepci spregledajo, mutasti zopet srebro govore in mrtvoudni ni treba več bergel. Vse to, pravijo, in še več se lahko izprosi na teh daljnih božjih potih.

Kljub veliki pobožnosti smo eno leto padli tako nizko, da smo na Božič jedli sirkovo pogao. In to je vendar največji katoliški praznik. Molili smo in Bog nas ni uslišal. To je bilo tisto leto, ko nam je toča vse pobila. Samo sirka ne. Izza Gorjancev so se navadno pokazali grdi, bolj črni kot sivi oblaki. Mati je dobro vedela, kaj takšni oblaki nosijo s seboj. Saj jih je skoro vsako leto doživela. Ampak pomagati si ni znala drugače, kakor z molitvijo.

Jezus nazarenski, dečica v hišo, pa molite. Jezus, Jezus, Marija! Za zdaj molimo samo češčena Marija. Zvečer pa, če ne bo toče, pa roženkranc.

"Če bo pa toča, pa ne bomo molili!" sem hitro dodal zraven, hramajoč svojo molitev.

"Tihot! Z Bogom se ni šaliti!" zakričala sestra nad menoj. Od Gorjancev so se bližali težki oblaki vedno hitreje. Bližalo je vse križem in grmelu, da so škepetale šipe v oknih.

Za vsak tak nebeški prizor smo se posebej prekrizali. V oblakih je šumelo in ropotalo, kakor v mlinu.

Pol ure je otepala toča in zbilu vse v zemljo, sadno drevje pa oklestila, da tudi jabolka ni ostalo na njemu. Ampak zvečer zato nismo molili roženkrancu.

★

Smatramo se za civilizirane, pa nas taka vzgoja "dušnih pastirjev" še zmeraj vleče za nos. K vragu s civilizacijo, dokler so v nji tovarne, v katerih producirajo vsakojako municijo za pobijanje ljudi. Civiliziranim ljudem ne bo potrebna policija in vsakojaki čuvajev na vsakem vogalu s krepelcem in revolverjem. Vse shrambe so zabavne s vsakojakimi življenjskimi potrebščinami, človek pa, ki je produciral vse to, je raztrgan, lačen in brez strehe.

Pred petindvajsetimi leti sem čital o neciviliziranih Eskimovih. Neki misijonar, ne vem katere vere — rimokatoliški — naj bi vsiljivo in je najbrž tudi bil, si je dal nalogo, da civilizira Eskime. Govoril jim je: "Samo molite in Bog vam bo vsega dal." Naučil jih je očenaš, in namesto besede "kruha" je molitev spremenil v "daj nam danes našo vsakdanjo ribo." Oni kruha ne poznajo. A "dušni pastir" je kako se pride do duš, da jih omami.

Obljubili so mu, da bodo molili. In misijonar odide zadovoljno naprej širiti svojo civilizacijo. Čez kak mesec se misijonar vrne in vpraša, kako in kaj. Če molijo itd. Starešina Eskimov odgovori, da ne molijo več.

Misijonar: Čemu ne?

Eskimo: Molili smo, pa nismo nič dobili. Bili smo lačni.

Misijonar: O! Jaz sem vam rekel, da delajte in molite! Tako mi delamo.

Eskimo: Vi, beli ljudje, ste

bedasti. Če moramo ribe sami loviti, zakaj bi potem še molili? Ali pa, če bomo molili, ne bomo utegnili rib loviti.

In pomislite! Takrat se ni bilo komunistov. Socialisti pa, če so tudi bili, ne verjamem, da so svoje agitatorje poslali tudi na north pole.

★

Bežal sem iz starega kraja pred vojno, pred pomanjkanjem in klerikalizmom. Pa tukaj je baš takšna godlja, samo da me tukaj ne morejo prisiliti v cerkev.

Oh, kako se motim, ko pravim, da me ne morejo prisiliti! Kmalu vam bom dokazal, da me držijo za vrat in ne samo mene. Ako si bil z gospodom prijatelj in seveda tudi v cerkev zahajal, si dobi delo, pa magari, da se je še tako težko dobilo. V takem slučaju so pregledali tvo tovarno, ako je kakšen rdečkar ali svobodomislec, ki bi ga odslavili, na njegovo mesto pa je prišel katoliški človek. Vse informacije so dobili v župnijah. Obrtnik ali trgovec — ako ni jud — mora hoditi v

cerkev. Vsaj enkrat v letu mora odriniti par desetakov za cerkev.

Angleški lokalni dnevnik ima posebno stran, ki objavlja vse cerkvene aktivnosti in sicer vseh verskih sekt. Delavske vesti objavlja zelo na kratko in še to na skrivnem prostoru. Ako pa delavci izgube kakšno stavko in če so delavci poslani v ječo vsled stavke, potem je to na prvi strani in z velikimi črkami. In celo v dveh izdajah eno in isto. Ako pride kak unijski voditelj v mesto, se o tem ne piše. Ako pa pride klovn, Jack Benny, na primer, pa zlobna ves Lake county skupaj. Vsa policija in lokalna milica je pozvana na noge, da dela red in mir in špalir. Postavijo mu slavočok, najamejo godbe in aranžirajo paradu. Nastop prominentnikov in prominentnic. Zupani je sveda tisti, ki vse vse, kakor v starem kraju. Hval in poklonov ni ne konca ne kraja. Vse skupaj pa je, kakor se pristojno ameriški pravi — humbug".

BERLIN IN MOSKVA PREDLAGALA NOV "MONAKOVSKI" MIR

(Nadaljevanje s 1. strani.)

stala poleg Rusije po prebivalstvu in teritoriju največja veljsila v Evropi. Z osvojitvijo Poljske, ki jo bo organizirala pod svoj "protektorat", je njena militaristična in ekonomska sila jako narasla.

Tolazbe z Rusijo

Nekateri se tolažijo, da si je Nemčija ob enem povečala nevarnost za spopad s Sovjetsko Rusijo. Morda kdaj v bodoče, toda zdaj obe deželi sodelujeta druga z drugo v razdeljevanju teritorijev, z delitvijo sfer vpliva in na gospodarskem polju. Rusija je pritisnila na baltičke dežele, jih vzela pod svojo zaščito in njihne luke in otoke za svoje strateške točke z odobritvijo in s sporazumom Nemčije. Navidezno je ta utrditev ruske pozicije v Baltičkem morju opasna Nemčiji, toda Nemčija izjavlja, da je ona gospodar v Baltiku in njene ladje ga kontrolirajo v sedanji vojni. Rusija v svoji sedanji politiki stremi biti pripravljena bolj proti Angliji kot Nemčiji. Kajti če v tej vojni Hitler pade, bo moč Velike Britanije relativno jako povečana in pomaknjena do baltičkih obrežij. Rusija se želi zavarovati proti tej možnosti z imperialističnimi metodami in v tem primeru je imela več skupnega s Hitlerjem kakor z Anglijo in Francijo. Kako daleč bo šla z naciji v slučaju nadaljevanja vojne, vesta morda samo Stalin in Hitler. Vemo le, da si škanjanske in druge male dežele od njune zveze ne obetajo nič dobrega, pa tudi Anglija in Francija sta v skrbeh, posebno še, če se tej zvezi aktivno pridruži Mussolini in končno še Japonska.

Ciano na obisku

Prošlo nedeljo je bil na obisku pri Hitlerju Mussolinijev zunanji minister grof Galeazzo Ciano, ki ga je med drugim ga

moposebi umevno vprašal, kaj dobi Italija v povračilo za pomoč Nemčiji in za pridruženje k moskovski-berlinski "mirovni ofenzivi" proti Angliji in Franciji. Italija ne more samo dajati, nego biti tudi plačana za sodelovanje. Predvsem smatra, da morajo države na Balkanu pod njen gospodarski in politični vpliv, a enake ambicije ima Hitler in izgleda, da zdaj tudi Stalin. Angleški državnik in mornarični minister Winston Churchill je v svojem govoru v radiu, ki je bil oddajan v vse kraje sveta v nedeljo 1. oktobra: vabil Italijo, naj ostane nevtralna. Toda Italija bo to storila le, če bo smatrala, da bo koncem konca zmaga na angleški strani, in pa, če ji Anglija izpolni njene teritorialne ambicije.

Hitler računa na zmago

Hitler smatra, da lahko on ponudi Italiji veliko več nego Anglija in Francija, kajti slednji dve bi mu morale dati svoje dežele, dočim Hitler ponuja nagrade edino na tuje stroške. Pravi, da se tudi angleške blokade več ne boj, ker ga bo Rusija zalagala v vojni ali v miru z vsem, kar potrebuje.

Očividno je, da je preokret sovjetske Rusije na Hitlerjevo stran vrgel s tira vsa takozvana ravnotežja velesil. Nemčija, ki jo je hotela Chamberlainova vlada obkrožiti z železnim obročem protinacijske zveze in jo v slučaju nepokorščine blokirati na morju, je s pridobitvijo Stalinove pomoči prišla v jako ugoden položaj. Ves načrt angleške diplomacije za ukrotenje berlinskega "agresorja" je izjalovljen. Ako se zdaj Anglija in Francija vzlic vsemu podasta v mir, bo le kratkotrajna in ob enem zanjo ogromen moralen poraz, morda večji in usodnejši poraz kot pa če se ju porazi v vojni.

Komunisti, nacijski bund in drugi agenti tujih režimov opora sovražnikov delavstva

(Nadaljevanje s 1. strani.)

meriške korporacije. Njihov namen je dokazati, da vrše komunisti pod firmo CIO enako razdiralno delo po navodilih tujih režimov tudi v ameriški industriji. Mnogi unijski organizatorji so trdili pred komisijo isto. Cerkve so proti njim, posebno katoliška.

Ako bi ameriški komunisti predstavljali iskreno delavsko gibanje, bi imeli moralno zaslobo vse ameriške liberalne javnosti in iskreni pristašev demokracije. Toda zdaj, ko poznajo njihovo korumpiranost tudi drugi, ne samo socialisti, so dali komunisti sami orodje reakciji, ki zahteva, da se jih potlačijo. Na primer Ameriška legija je na svoji zadnji konvenciji zahtevala, da se njihovo stranko razpusti, proti komunistom pa sprejme čimstrožje zakone.

Nevarne postavbe

Nedvomno pridejo pred kongres predloge, ki bodo zadovoljile Ameriško legijo, posebno še, ker jim bo dal oporo načelnik kongresne preiskovalne komisije poslanec Dies. Toda ti zakoni, dasi bodo sprejeti navidezno le proti komunističnim in drugim agentom tujih režimov in interesov, bodo v resnici okrnili svobodščine pravih delavskih organizacij. Komunisti kot taki niso vzlic svojim visokim vsotam tej deželi prav nič nevarni. Trn v peti privatnim interesom pa so unije. Ovirajo njih razmah z vsemi mogočimi sredstvi in preprečujejo tudi zgraditev delavskega političnega gibanja.

Oportunisti niso v zadregi

Kar se komunistov tiče, so že pripravljeni — če potrebno, svoje sedanje organizacije razpustiti, ustanoviti čisto nove in jim dati toliko "patriotični" značaj, da jim tudi Ameriška legija ne bo mogla ničesar očitati. Oportunisti so sposobni biti oportunisti v vsaki situaciji. Njihovo gibanje ni tu zato, da bi služilo delavstvu v Zedinjenih državah, ampak vnanji politiki Kremlja. Ampak pravo ameriško delavsko gibanje mora biti delavsko v vsakem položaju. Takemu gibanju so bili komunisti v škodo dolejš in mu bodo v bodoče. Reakcija je njihove nepovabljenne pomoči lahko vesela, delavske organizacije pa jih obsojajo.

LISTNICA UREDNIŠTVA

Dopisi, ki smo jih prejeli v ponedeljek, bodo objavljeni v prihodnji številki, ker je bila ta z gradivom že napolnjena.

Italiji dolgačas po kavi

Od 1. septembra t. l. je v Italiji prepovedano prodajati kavo bodisi v zrnu, ali pa v tekočini. Po nji je dolgačas posebno obiskovalcem kavaren, ki morajo zdaj piti namesto kave ničvredna nadomestila in jih enako drago plačevati.

Listen to and Advertise over

PALANDECH'S YUGOSLAV RADIO Folk Songs and Music Tamburitza Orchestra

Station WWAE, Every Sunday 1 to 2 536 S. Clark St., Chicago — Har. 3006

BARETINCIC & SON

POGREBNI ZAVOD

Tel. 1475

424 Broad Street

JOHNSTOWN, PA.

NE ČAKAJTE,

da prejmete drugi ali tretji opomin o potečeni naročnini. Obnovite jo čim vam poteče. S tem prihranite upravi na času in stroških, ob enem pa izvršite svojo obveznost napram listu.

Presojanje dogodkov doma in po svetu

(Nadaljevanje s 1. strani.)

bil kongres predlog socialistov pravočasno sprejel, bi Jelavci dobivali tako podporo takoj v početku te ogromne krize, oziroma kar je bilo brezposelnih, bi jo prejimali tudi v času prosperitete. Tako pa jo je kongres odobril šele pod pritiskom razmer, ko je moralo stotisoče brezposelnih iskati strehe v luknjah in "hoovervillih".

Bolgarski kralj Boris je poslal na obisk v Moskvo svojega ministra in mu izročil za dar Stalinu najboljše bolgarske cigarete. To je malo, kajti diktatorji imajo navado zahtevati več kot darila v škatlicah.

Rumunija se po razpadu Poljske počuti kot hiša iz kart. Njeno Transilvanijo in Bukovino želi Madžarska, Bolgarija Dobružo, in Rusija Besarabijo in morda še kaj. Nemčija pa kar bo ostalo od Rumunije. Ker je to razmeroma velika, po prirodnih bogastvih in žitnicah izredno bogata dežela, bo plen precejšen.

ZENITEV v dvorani SNPJ v Chicagu v nedeljo 29. oktobra.

PRIREDBE KLUBOV J. S. Z.

OKTOBER

GIRARD, O. — Domača zabava kluba št. 222 JSZ v prid Proletarca v soboto večer 21. oktobra v Nagodetovih prostorih na Avon Parku.

CHICAGO, ILL. — Dramska predstava kluba št. 1 JSZ v nedeljo 29. oktobra v dvorani SNPJ.

NOVEMBER

WEST ALLIS, WIS. — Domača zabava kluba št. 130 JSZ v soboto 11. novembra v Kraljevi dvorani.

WAUKEGAN, ILL. — Konferenca klubov JSZ in društev Prosvetne matice za severni Illinois in Wisconsin v nedeljo 19. novembra v SND.

CHICAGO, ILL. — Koncert "Save" v nedeljo 26. novembra v dvorani SNPJ.

CLEVELAND, O. — Koncert soc. Zarje na Zahvalni dan 30. nov. v SND na St. Clair Ave.

DECEMBER

CLEVELAND, O. — Plesna veselica kluba št. 49 JSZ na božični dan 25. decembra v Slov. del. domu na Waterloo Rd.

CHICAGO, ILL. — Silvestrova zabava kluba št. 1 dne 31. dec. 1939 v dvorani SNPJ.

1940

MAREC

CHICAGO, ILL. — Priredba v korist Proletarca v nedeljo 3. marca v dvorani SNPJ.

CHICAGO, ILL. — Koncert "Save" v nedeljo 31. marca v dvorani SNPJ.

JUNIJ

CHICAGO, ILL. — Piknik v korist Proletarca v nedeljo 30. junija na Keglovem vrtu v Willow Springsu.

Dr. John J. Zavertnik

PHYSICIAN AND SURGEON

OFFICE HOURS: 2:00-4:00; 7:00-8:30 Daily

At 3724 W. 26th Street Tel. Crawford 2212

At 1858 W. Cermak Rd. 4:30-6:00 p. m. Daily Tel. Canal 1100

Wednesday and Sunday by appointments only

Residence Tel. Crawford 8440 If no answer — Call Austin 5700

PRISTOPAITE K

SLOVENSKI NARODNI PODPORN JEDNOTI

USTANAVLJAJTE NOVA DRUŠTVA. DESET ČLANOV(IC) JE TREBA ZA NOVO DRUŠTVO

NAROČITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Naročnina za Združene države (izven Chicaga) in Kanado \$6.00 na leto. \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt letja; za Chicago in Cicero \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; na inozemstvo \$9.00.

NASLOV ZA LIST IN TAJNISTVO JE:

2657 So. Lawndale Avenue Chicago, Illinois

Prva slovenska pralnica se priporoča rojakom v Chicagu, Ciceru in Berwynu.

Parkview Laundry Co.

FRANK GRILL in JOSEPH KOZDRIN, lastnika

Fina postrežba — Cene zmerne — Delo jamčeno

Telefoni: CANAL 7172-7173

THE MILL GRINDS SLOWLY

What the Socialist fathers of today will well remember is the feeling of hope with which news of the Bolshevik revolution of 1917 war received. "It's the final conflict," some of us declared: "the start has been made in Russia and soon the workers of Russia and the workers of Germany will unite; soon we shall have a Socialist Europe and America will have to fall in line; the days of human exploitation are at an end."

Of course that was wishful thinking. But it was more than that, too. It was describing an action which should have been taken — and which would have been taken had the Socialist workers of Europe been able to give leadership and direction to their own nations.

Well, the workers didn't join forces. They didn't build a Socialist Europe.

So what? So, now, after another generation, Russia and Germany are joining forces just the same. But there is a difference. Now it is not the workers who are acting. Now it is the autocratic leaders of those nations which are taking an action which had to be taken. The workers didn't do a job which history required be done. So the job is being done anyway — by masters in a carnival of blood.

Instead of condemning either Germany and Russia, let the American workers — and the American plunderbund, too — pause and reflect upon the significance of the strange turn of events which has made Nazis and Communists economic and military partners. Will we learn the lesson? Will we come to an understanding that historical developments demands the eventual socialization of economic resources. And will we, in America, go about the task of socializing in a peaceful but purposeful manner, or will we wait until the collapse of the old order drives the owning class of America to take the action which will make not only machines, but men as well, the creatures of an all-powerful state?

Foolish, indeed, is he who believes that humanity can forever postpone the task of socialization. We must make up our mind or history will make our decisions for us — just as the decision is being made today for the workers of Germany and Russia.

As Socialists we seek to preserve those benefits which belong to us as citizens of a democracy. But perhaps the best test of our fitness for democracy is our ability to use it for the great change from economic serfdom to industrial democracy.

—Reading Labor Advocate.

War Trade No Depression Cure

A sudden rise in employment based on war trade would, in the long run, be a disastrous event for the American working-class.

It would be followed eventually by another depression, more severe and extensive and leaving in its wake chaos besides which the present period would look like a bed of roses. An industrial upswing based on such trade would be an ephemeral thing at best, a prosperity bubble, the bursting of which would leave intense unemployment and wide-spread suffering on every hand. So, let no one be fooled by the idle chatter about a war solving our economic problems.

We will have better times when we change to a system of production for use instead of profit; when machinery is used for the benefit of all instead of for a few wealthy owners; when the work-day is shortened and pay increased so as to give employment to all in place of the present-day speed-up system; and when the masses awake to the possibilities and begin demanding this socialization.

BOOKS AND PAMPHLETS YOU MUST READ!

Industrial Unionism in the American Labor Movement—Wolf-Weiss	\$.15
America Arms the Schools—Robin Meyers	.05
Incentives Under Capitalism and Socialism—Harry W. Laidler	.15
The Dream of Debs—Jack London	.10
Shop Talks on Economics—Mary E. Mercy	.10
Socialism—Utopian and Scientific—Frederick Engels	.25
Class Struggle in America—A. M. Simons	.10
ABC of Parliamentary Law—Claessens-Jarvis	.25
A Manual For Socialist Speakers—August Claessens	.25
Workers in American History—James O Neal	.50

PROLETAREC BOOK SHOP

2301 SOUTH LAWNDALE AVENUE, CHICAGO, ILL.

NO VICTORIES IN WAR

The desire of all peoples, and especially the workers, for peace among the nations of the world was feelingly and eloquently expressed by John A. Winant, Director of the International Labor Office, at the closing sitting of the recent International Labor Conference at Geneva, Switzerland.

Addressing the 353 delegates and technical advisers from 46 countries who attended the conference, Mr. Winant said: "When I left the United States in 1935 to come here, some of my friends suggested that I should remain at home. I told them that every man would like to do that, but reminded them that years before in 1917 great numbers of us journeyed overseas on the only official foreign mission that was ever assigned to us, and that I would like the privilege of going back to Europe as an envoy of peace and goodwill. We live but once. When it is over we would like to leave a friendlier world behind us. That I believed then. That I believe now."

"The leadership in those countries that fought in the World War is largely in the hands of men who were themselves soldiers. They know from their own experience the agonies of the battlefield and the suffering of women and children in the homeland. I want to believe that their understanding of the cruelties and hardships of war, and their love of their own people, will never permit them within this generation again to plunge the Western World into armed conflict—for war brings no victories, but only death and mutilation and destitution and personal sorrow."

I don't believe in our educated class, which is hypocritical, false, hysterical, badly educated and indolent. —Chekhov.

By the streets of By and By one arrives at the house of Never. —Cervantes.

MEETING AND SOCIAL JSF JUNIOR GUILD

Chicago. — Among other things, a complete program of activities for the Fall and Winter season will be adopted at the Junior Guild meeting Friday evening, Oct. 6, at the Slovene Labor Center, therefore, every member should be present in order that we may get a general consensus of opinion on what our plans should include.

One duty we should not evade is the dramatic presentation of Branch 1, — a three-act hilarious comedy entitled "Zenitev" (Marriage) — which will be staged at the SNPJ Hall on Sunday, October 29. We can and should help the Branch make this a success and a boost to its treasury also, by selling as many tickets as possible, and advertising the play to our friends, our parents, and to their friends. Let's give it our whole-hearted support. Let's not be shirkers.

Oh Yes! This is very important. We are having a social after this meeting with just loads of good things to eat, so please don't forget to come and bring along that new prospect to join at this meeting. Be seen! ya. Committee.

WHAT IS SOCIALISM?

Socialism means operating business and industry for public benefit instead of for private profit as today.

It means higher wages by the hour for every worker, which would leave the industrialists less profit, only enough to improve industry. This could be accomplished only under a Socialist government which would control all industries and operate them for the benefit of the people.

In recent years, our domestic government has adopted many ideas from the Socialist plan, which were changed to fit its plans. That is why it is so important for workingclass children to understand the principles of Socialism. If we understand them, we will work and vote for them and improve our standard of living thereby. —Elaine Turpin, Cicero, Ill.

VISITORS

Chicago. — Mr. and Mrs. Frank Boltezar, Proletarec pioneers from Pueblo, Colorado, were in Chicago last week and spent some time at the Slovene Labor Center.

Mr. Vinko Peterlin, a legionaire from Raton, New Mexico, stopped at the Center while in town for the American Legion convention.

YPSL CONVENTION CHICAGO DISTRICT — OCTOBER 7 AND 8

Chicago. — The Chicago district of the Young People's Socialist League is holding its convention the weekend of October 7 and 8. The convention has been planned on a large scale, to include, in addition to its business, a banquet, an International Socialist Youth Solidarity Bonfire and a social. Fraternal delegates from several youth organizations have been invited, and this convention should be the spirited beginning of a new year of intensive Socialist work for the league in Chicago.

Every branch and local in Chicago has been invited to send delegates, and every party member is urged to attend either as delegate or observer.

AMERICAN LEGION DOES THE EXPECTED

Chicago. — Business men in Chicago are licking their chops over the millions of dollars in trade spent by the legionnaires for food, drinks and plain rowdiness during their convention recently, while the nation at large eyes with suspicion resolutions passed which would gag freedom of speech and liberty.

One resolution reads that all radical groups in this country should be completely and ruthlessly wiped out, while other resolutions directed against aliens and Labor in general, are worded in about the same tone.

Labor Wants No War' John L. Lewis Says

"In the face of the economic deal in America many of our statesmen are more concerned and agitated over the political quarrels in Europe. War has always been the device of the politically despairing and intellectually sterile statesmen. It provides employment in the gun factories and begets enormous profits for those already rich. It kills off the vigorous males who, if permitted to live, might question the financial and political exploitation of the race. Above all, war perpetuates in imperishable letters on the scroll of fame and history the names of its political creators and managers."

"Labor in America wants no war nor any part of war. Labor wants the right to work and live — not the privilege of dying by gunshot or poison gas to sustain the mental errors of current statesmen." —John L. Lewis, in his Labor Day address to the nation.

THE NOTORIOUS CASE OF THE WORKER VERSUS THE SHIRKER

A worker summoned a Shirker into court and began to cross-examine the Shirker.

The Shirker takes the witness stand.

Question: You claim to own this disputed property? Answer: I do.

Question: Did you produce it or have anything whatever to do with its production? Answer: I did not. I am not in the producing business.

Question: Do you work in this railroad industry?

Opposing Counsel: We object upon the ground that this question is not only irrelevant, incompetent and immaterial; it may incriminate our client. Objection sustained.

Question: Then upon what do you base your claim? Answer: That the property belonged to a man named Sockefeller. He had a daughter and I married her. Sockefeller died. She gave me a deed to the property and now it's mine.

Question: You have no other claim to this property? Answer: None whatever.

Question: Then you are a parasite? Opposing Counsel: We object on the ground that the answer may incriminate our client. Objection sustained.

The Worker now takes the witness stand.

Question: You claim the right for your class to take over and operate this property now in dispute? Answer: We do.

Question: Upon what do you base your claim? Answer: We took every ounce of raw material from the earth and forest. We made every tie, every rail, every car, every wheel, every bridge and depot, every cut and grade. We made every part, from start to finish, with our skill and with the machinery we made, and so it should be ours.

Question: Can you assign any other reasons why this property should be yours? Answer: Yes, if any other were needed. We can show that it is used as a means of extortion. Through its private ownership, not only the workers it employs, but millions who have to use it are exploited. To maintain this power to exploit, the owners have polluted government, corrupted elections, and bribed legislatures, councils and commissions.

Question: You do not propose to pay for it? Answer: Pay whom? Those who have been robbed? Have we not built it and paid for it in dividends many times over?

Question: You said you built it, but were you not paid by the day in cash while you were doing the work? Answer: Yes, we were paid from capital — paid from the surplus which you sweated from labor. We worked a day and produced ten dollars in value; you paid us six dollars and kept the rest.

Question: What are you, anyway? Answer: A Socialist.

Judge: He is an undesirable citizen. Case dismissed.

Cook County Party News

Keep America From Taking the First Step To War

President Roosevelt insists that congress lift the embargo on arms and take the first step towards war. How can we stop the drift to war?

1. Send letters to your congressmen and senators urging them to retain the arms embargo, strengthen neutrality legislation, and support the Ludlow referendum on war. Make your letters short and snappy. Call your friends. Urge them to write, also.

2. Introduce resolutions on these subjects at your union, unemployed, cooperative, fraternal or any other meetings.

3. A 4-page leaflet against war has just been issued by the National Office. We have many thousands of leaflets bearing the Cook County imprint. Insist that your Party branch order at least 1,000 and more if possible. Get a bundle to distribute yourself.

4. Build neighborhood and occupational units of the Keep America Out of War Congress. Contact Ken Cuthbertson, organizer of the K. A. O. W. C., at 5468 Woodlawn Ave., phone: Hyde Park 1968, for further directions on work. —HELP KEEP AMERICA OUT OF WAR.

Recruiting Drive

With the last PARTY BUILDER every member was sent an application card. Some of you might be asking, "What's the idea?" The IDEA, Comrades, is that now is the time to get new members. Sign up that friend whom you've been intending to get into the party, and bring him to the next branch meeting.

ALL WRONG

The old story about counting woolly creatures hopping over fence rails, as an aid to slumber, is all wet according to one Dr. Louis J. Karnoosh, in a report to the Journal of the American Medical Association.

"Counting sheep is an aid to insomnia rather than to the person unable to fall asleep, and actually leads the person away from, rather than toward sleep," he stated.

Adversity is easier borne than prosperity forgot.

You're Telling Me!

By WILLIAM RITT

Wonder if that report about Hitler having a nightmare is true? He dreamt, it seems, that he made a beautiful speech blaming everybody else and wasn't once interrupted by a single "Heil!"

Finland, we read, has not given up her plans to stage the Olympic games there in 1940. That is, of course, if there is a Finland.

Those European propagandists needn't worry. After the war they can find jobs as best selling fiction writers.

The man at the next desk says one of the horrors of war is that in Europe's belligerent capitals most of the busses and taxis are being driven by women. He says it — and then ducks.

You know what time of year it is when the average American quits talking about the war and starts wondering whether the Yanks will take them in five games or four straight.

This must be Indian summer, since many of the hats the gals are wearing look like miniature wigwags.

Public health service says children grow faster in autumn and winter than in spring or summer. Maybe it just seems so to papa since they need more new clothes then.

Now that the Russians have become the pals of the Nipponese as well as of the Germans we wouldn't be a bit surprised to read of a mutual non-aggression pact between China and Japan.

"Is the tomato a vegetable or a fruit?" asks a reader. Most of those we've run across were just part of a ham sandwich.

Paris fashion designers are working on an "air raid shelter suit." Pretty soon European women can be smart even when being bombed.

Fifth Jubilee of United Slovene Chorus

CLEVELAND, O. — The Slovene Auditorium on St. Clair Avenue will be the scene of the fifth jubilee Concert and evening jamboree of merriment when the United Slovene Youth Chorus celebrates its fifth anniversary, Sunday, October 8.

The young singers are dedicating this concert in honor of all mothers, and will sing a song entitled "Mother," written and composed for this occasion by their director, Mr. Louis Seme, while the program itself includes over 30 other numbers.

Jankovic and Vadjnai orchestras will furnish the music for the evening. —Committee.

WHY ARE WE WAITING?

The pettiest purpose of machinery is profits for the unproductive individual owner. The largest purpose of machinery is life, more life, for the productive social users.

Science and invention give us the machine with which we can adjust ourselves to nature, — produce plenty. The next step is the control of the machine socially, so that we may be adjusted to one another socially.

What are we waiting for? Isn't everything ready?

Not quite everything. The workers are not ready.

Too meek.

Too humble.

Too shy.

Too modest.

Too dull with drive.

To blind to see that plenty of the best is not too much.

A dog too meek and modest to scratch-off a flea deserves to be bitten — plenty! The workers (vastly in the majority) who permit the total production plant to be privately owned and controlled for a private-profit purpose, have no right to whine when they are fleeced.

Having arrived at the present stage, the twentieth century stage, of efficiency, we find society balked by an ancient purpose of our ruling class. The only reason the workers stand for this and carry the vast load of parasitism on their backs is: They are used to it.

The domestication of horses, cattle and a few other animals thousands of years ago, was a great achievement for the human race. The taming of the workers, the domestication of the many by the few, has done most to slow down human progress. —George R. Kirkpatrick, author of "War — What For?" and "Think or Surrender."

INCIDENTS OBITUARIES DID NOT MENTION

"Charley" Schwab is dead. Burdened with years and money, he passed away recently in his luxurious Park Avenue home in New York City, aged 77.

The newspapers devoted columns to tributes to the steel magnate, stressing particularly his ability to pile up an immense fortune. Having become exceedingly rich, the newspapers took the position that Schwab must have been highly successful. The obituaries, however, overlooked a number of important incidents in his career that throw a clearer light on his character.

For one thing, they failed to mention that Schwab was a bitter foe of organized labor and that he was largely responsible for the Homestead strike and other labor conflicts that made the steel industry a shambles. Schwab's opposition to unions was responsible for defeating repeated attempts to organize steel workers, and when the unions finally entered the plant he complained his "heart was broken" and resigned as head of the Steel Institute to protest.

Schwab's millions came from two sources — the exploitation of his employees and the hard bargains he drove with his government.

Marriage of Convenience

When Hitler and Stalin made their pact, it was obvious that they had not fallen in love with one another. They made a marriage of convenience, and you can bet your bottom dollar that each of them expected to get the best of the other and to double-cross the other whenever the time became ripe for the double cross to be applied.

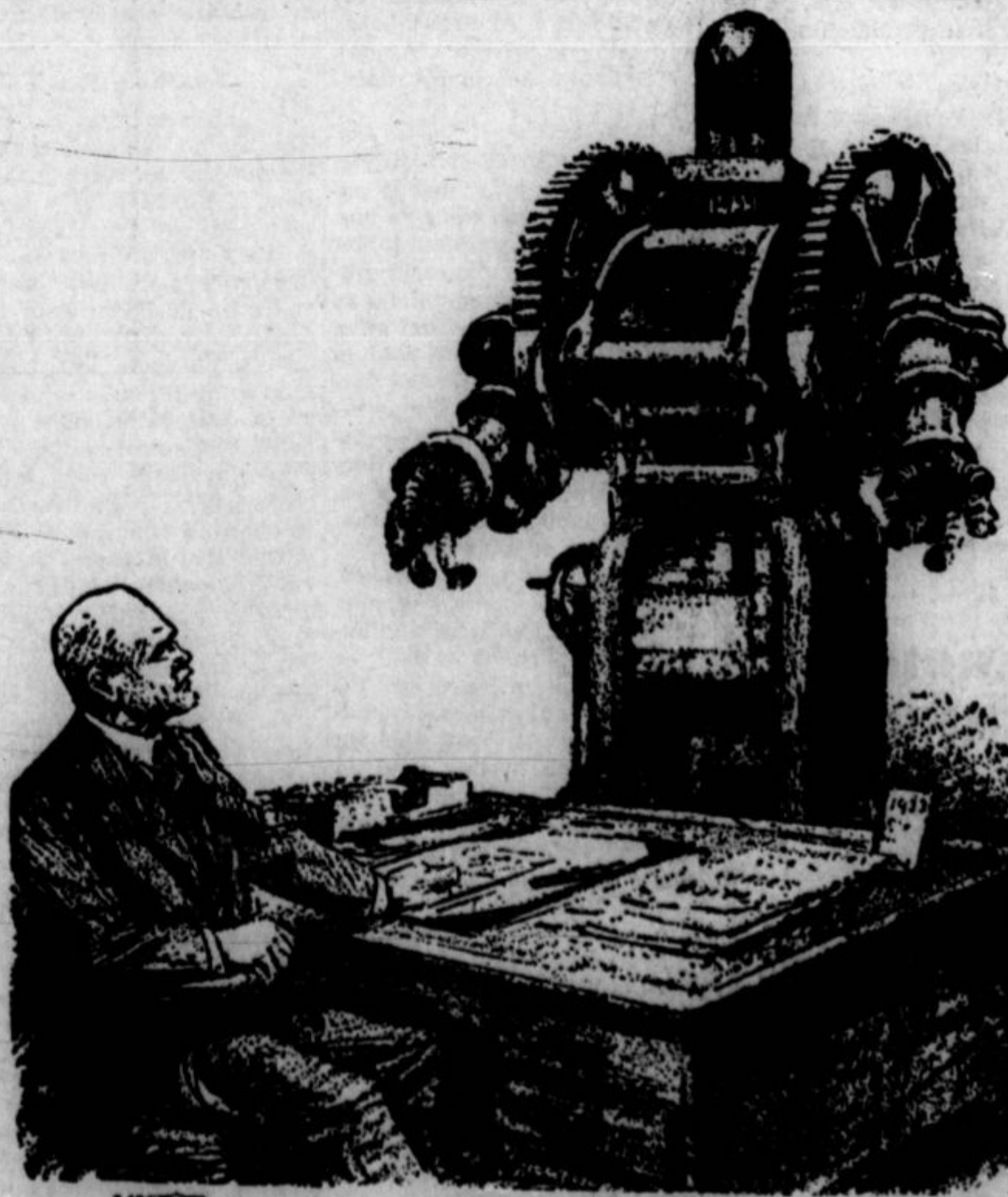
All that remains to be seen is which of these unscrupulous dictators will prove the most clever.

As everything takes place behind the scenes, outsiders can only speculate as to what is going on. There may be interesting developments. An ironclad military alliance between the dictators might be made, and it might be very formidable for a time — but how could it last? On the other hand there may be quick disagreement. Hitler may discover that when the spider thought it was inviting the fly into the parlor, it was really inviting a big bear that dotes on eating spiders.

I once had a classmate named Guesner. Whose knowledge got lesser and lesser. It at last grew so small. He knew nothing at all. And now he's a college professor. Arizona Kitty-Kat.

A California canary, according to a news item, mews like a cat. Naturally. That smart bird is following the logic of: "If you can't lick 'em, join 'em."

It's a cinch to identify your enemies. It's hard to find out who are your true friends.

(From a British Magazine)
The Robot: "Master, I can do the work of 50 men."
Employer: "Yes, I know that, but who is to support the 50 men?"